

Den nye norske Straffelov af 22. Mai 1902.

(Første Artikel).

I

Den endnu til Udgangen af Aaret 1904 gjældende norske »Lov om Forbrydelser« er af 20. August 1842. Væsentlig bygget paa de tyske Straffelovbøger fra de nærmeste Aartier før dens Udgivelse, men med omhyggelig Hensyntagen til stedlige Forhold, og istandbragt efter en grundig Prøvning og Granskning af alle Enkeltheder, holdt den norske Lov af 1842 godt Maalet for sin Tid; og trods de Lapper, man i Aarenes Løb har givet dens Klædebon, bærer den sig endnu som en kraftig Veteran. Omtrent samtidig med, at Sverige og Danmark i 60-aarene fik sine Straffelve, blev den norske Straffelov underkastet sin første større Ændring. En endnn mere indgribende Bearbejdelse undergik den i 1874, særlig i den Retning, at Straffesatserne gennemgaaende formilddes. Bemærkningsværdig er Revisionen af 1874 blandt andet med Hensyn til Lovens Stilling til Dødsstraffens Anvendelse.

Den Bevægelse, som i de sidste Aartier af det netop forløbne Aarhundrede gjorde sig gjældende i Strafferetten over hele Europa, gav sig ogsaa Udslag i Fremsættelse af Plan til Udarbejdelse af en fuldstændig ny norsk Straffelov. Ved kgl. Resolution af 14. November 1885 nedsattes en Kommission med daværende Professor i Lovkyndighed Dr. *Bernhard Getz* som Formand. Ikke før Høsten 1886 kunde

Kommissionen paa Grund af andre samtidige Lovarbeider træde sammen, og der var da kun et ganske kort Samvær. Efter dette kastede imidlertid Formanden sig over det svære Arbeidsstof med en aldeles utrættelig Iver. Man tager ikke fejl ved at betegne Getz som Sjælen i det hele Reformarbeide. Ja de af ham alene leverede foreløbige Udkast har været i den Grad grundlæggende for den nye Lov, som den tilslut er bleven, at man næppe overdriver ved at kalde ham dens Fader, medens Kommissionens Medlemmer iøvrigt mest har været tildelt en Rolle, som ligner Fadernes. Det maa dog medgives, at en Sammenligning mellem de forskellige Udkast, som under Arbeidets Gang er trykte, er tilstrækkelig til at vise, at de Medkommitterede ikke har været udelukkende Sandpaastrøere — langt derfra. Og om den nye Lov kommer til at svare til de store Forventninger, man har gjort sig til den, saa har de Medkommitterede Krav paa sin Del af Æren, ligesom de ogsaa har sin Del af Ansvar for, hvad der ved Erfaring viser sig ikke at være, som det bør være. For den eller de Slegter, for hvem Straffeloven af 22. Mai 1902 skal være Hovednorm og Grundpillen for deres Retssikkerhed, faar man haabe, at Norges Lovgivningsmyndigheder nu ikke i sin Tillidsfuldhed overfor alt det, som har den desværre saa hastig borttrykkede geniale Forskers og Lovkjenders Stempel, har handlet for rask. Nedskriveren af disse Linier har altid næret og nærer endnu en vis Frygt i den Retning, men maa som god Patriot selvfølgelig ønske at blive gjort tilskamme.

Allerede i 1887, før Kommissionen var kommen synderlig ivei, fik den et Hverv, som naturligvis ikke kunde andet end bringe den en Tidlang paa Sidespor. Den 1ste Juli 1887 sanktioneredes den paa Lægmands Deltagelse i Paadømmelsen byggede norske Straffeprocesslov. Ved Skrivelse af 17. Juli 1887 blev derfor Straffelovkommissionen anmodet om, saasnart Omstændighederne tillod, at afgive Forslag om de Forandringer i den gjældende Straffelov,

som kunde antages paakrævede af Hensyn til Straffeprocess-reformen. I Løbet af 1888 afgaves dette Forslag, som ligger til Grund for de norske omfattende Strafferetsnoveller af 29. Juni 1889 og 28. Juni 1890, hvorved omstøbtes fuldstændig Kapitlerne om Drab, Legemsfornærmelser, Æresfornærmelser, Tyveri og Bedrageri, hvorhos i væsentlige Punkter gjordes Ændringer bl. a. i Kapitlerne om Forbrydelse mod Religion, Sedelighed, Mened, Krænkelser af andres Frihed, Røveri og andre Besiddelsesindgreb.

Kommissionsformanden Professor Getz blev, da den nye Straffeprocesslov skulde træde i Kraft, sat i Spidsen for den ved samme organiserede »Paatalemyndighed« som Rigsadvokat; og der faldt saaledes paa ham et betydeligt grundlæggende Arbejde ved Gjennemførelsen af det nye System.

Først da Rigsadvokat Getz efter nogen Tid — Vaaren 1891 — havde faaet Tjenestledighed, kom der igjen rigtig Fart i Straffelovsarbejdet. Et Udkast til Lov om Tvangsopdragelse (forkomne Børns Behandling) og til Reformen i Fængselslovgivningen samt om Behandling af Løsgjængere, Betlere og Drankere havde Kommissionen ogsaa haft Befatning med foruden den egentlige Straffelovreform. Med Hensyn til denne sidste blev endelig lagt til Grund for Kommissionens Forhandlinger et af sammes Formand udarbejdet fuldstændigt Udkast til ny Straffelov med tilhørende Motiver af 1893. I Mai 1896 afgav Kommissionen sin endelige Indstilling, omfattende:

Udkast til almindelig borgerlig Straffelov.

- - Lov om sammes Ikrafttræden.
- - Lov om Fængselsvæsenet og Frihedsstraffes Fuldbyrkelse.
- - Lov om civile og geistlige Tjenestemænds Disciplinærforseelser og Afskedigelse.
- - Lov indeholdende Forandringer i Straffeprocessloven af 1. Juli 1887, væsentlig som Følge af Strafferetsreformen (omfattende ikke langt fra 100 af Straffeprocesslovens henved 500 Paragrafer).

Uden nogen anden Gjennemgaaelse og Bearbejdelse af dette svære Materiale end den, som fandt Sted i Justitsdepartementet, blev Reformforslagene ved Propositioner Nr. 3, 24 og 25 for 1898—99 forelagt Stortinget. Dettets Justitskomite (et fast Udvalg af Thingets Medlemmer) havde Sagen under Behandling ved Siden af sine mange andre Gjøremaal fra Forsommeren 1899 til Februar 1900, da Komiteen afgav sin Indstilling om Straffeloven, ialt væsentligt i Tilslutning til den kongelige Proposition. Odelstinget besluttede i 1900 ikke at tage Sagen under Behandling under Paapegen af forskellige Ting, hvorimod gjordes Indvendinger.

Om Straffelovforslaget blev i December s. A. paany afgivet Proposition til det imidlertid af nye Valg udgaaede Storting. (Oth. Prp. Nr. 14 for 1900—01), hvorved der tildels var taget Hensyn til de af det forrige Storthings Justitskomite foreslaaede dog ikke mange Ændringer.

Den 11. Oktober 1901 afgav det nye Storthings Justitskomite, hvis Formand var nuværende Statsminister *Hagerup*, sin Indstilling, der i flere Retninger afveg mere og mindre fra det forelagte Regjeringsforslag.

Først over Nytaar 1902 kom Indstillingen til endelig Behandling i Odelsting og Lagthing, hvor der forhandlede meget indgaaende om adskillige Enkeltheder. Og ikke faa Ændringer gjordes under Thingforhandlingerne, tildels endog efter temmelig uforberedte Bænkeforslag.

Den 22. Mai 1902 blev den nye borgerlige Straffelov sanktioneret tilligemed Indførelsesloven samt den dertil knyttede Lov om Ændringer i Straffepocesloven af 1. Juli 1887 og en hel Række andre Love, hvoriblandt ogsaa en ny Militærstraffelov (afløsende den tidligere gjældende af 23. Marts 1866).

Naar man betænker, at den nye norske borgerlige Straffelov ikke blot tilsigter at optage i sig, hvad Lov om Forbrydelser af 20. August 1842 omfatter, men derhos ogsaa en næsten utallig Mængde af spredte Straffebestem-

møder i den norske Lovgivning helt fra Enevoldstiden til vore Dage, — og at den nye Straffelovs Indførelseslov bl. a. behandler vigtige civilretlige Emner, saa maa den Fart, hvorved Sagen er bleven fremmet, være egnet til at vække Betæneligheder. Andetsteds pleier dog saa svære Kodifikationslovverker at underkastes gjentagne Revisioner. Nogen særlig Hast med Reformen havde det unegtelig ikke, efterat man i 1888 og 1889 havde faaet indført i de mest anvendte og anvendelige Dele af Loven af 1842 væsentlig de samme Bestemmelser som den nye Straffelov nu indeholder.

I den endelige Storthingsbehandling af Loven af 1842 tog Norges juridiske Stolthed *A. M. Schweigaard* Del paa en meget fremtrædende Maade. Og havde man ikke ved Loven af 1902 i Stortinget havt nuværende Statsminister, men daværende Professor og Storthingsrepræsentant for Kristiania *Hagerup's* vældige Arbeidskraft, hans skarpe Forskerblik og rige Erfaring, hans dybe Indsigt i vor Lovgivning at støtte sig til ved Komiteforberedelsen og Sagens Behandling, saa vilde det have været rentud uforsvarligt at lade Loven gaa saa rask igjennem Forberedelserne, som man gjorde. *Getz* histod iøvrigt underhaanden stadig Justitskomiteen under dens Arbeide og fik udtale sig om gjorte Ændringer.

I den følgende Fremstilling af de mere bemærkningsværdige Bestemmelser i den nye norske Straffelov er disse væsentlig sammenholdt med gjældende norsk Lovgivning; en nærmere Indgaaen paa Sammenligningspunkter med Sveriges og Danmarks Straffelve vilde gjøre det foreliggende Arbeide altfor voluminøst. Dertil kommer ogsaa, at en fuldt tilfredsstillende Sammenligning maatte forudsætte et mere indgaaende Kjendskab til de to Nabolandes hele Lovgivning (udenfor den egentlige Strafferet), end Forf. af denne Fremstilling tør paastaa at besidde.

Det har imidlertid været søgt at tage alt muligt Hensyn til baade svenske og danske Læsere af dette Tidsskrift,

bl. a. ved det Omfang, i hvilket Lovtexter m. m er gjengivet; paa forskjellige Steder, hvor vedkommende Lovsteder regner op eller er at henføre til de eller de §§, er ogsaa disses Indhold kortelig angivet. Dette kan maaske være til Hinder for den hurtige Gjennemlæsning, men er sket af Hensyn til dem, der ikke har Adgang til at have ved Siden af under Læsningen den nye norske Lovs Text.

Foruden en ganske billig Udgave af Texten med Henvisninger, hvilken er et Særtryk af Norsk Lovtidendes 2den Afdeling og udgivet hos Grøndahl & Søn i Kristiania, er hos samme udkommet en med fuldstændigere Anmerkninger forsynet Udgave besørget af *T. Boye* og *A. Olafsen* samt en med Hensyn til Henvisninger adskillig mindre fyldig Textudgave ved *J. Parmann*, forlagt af »Det norske Aktieforslag«, som ogsaa er ganske billig. Den indeholder en Del Angivelser af Textændringer under Lovens Behandling paa Stortinget.

II.

Den nye norske almindelige Straffelov har, i Modsætning til den nugældende, fortløbende §-Numerering ialt 435 §§, hvortil knytter sig en Lov om den nye Straffelovs Ikrafttræden paa ialt 32 §§.

Straffelovens 1ste Del indeholder »almindelige Bestemmelser« (§§ 1—82) 2den Del »Forbrydelser« (§§ 83—323) og 3die Del »Forselser« (§§ 324—435).

Naar man kaster et Blik paa Kapiteloverskrifterne i den almindelige Del, falder det strax i Øinene, at man ikke har noget Kapitel om »Delagtighed«.

Allerede i en Afhandling af 1875 (i »Norsk Retstidende« f. 1876 S. 1 ff. ogsaa udgivet i Særtryk, som dog ikke har været i Boghandelen) traadte afdøde Rigsadvokat *Getz* i bestemt Opposition til det System, som endnu behersker omtrent alle andre Landes Straffelovgivning, nemlig at opstille en Række af særskilte Bestemmelser om Betingelserne for at straffe Deltagere, hvis Medvirken ikke efter de al-

mindelige strafferetslige Grundsætninger simpelthen gjør dem til Gjerningsmænd i Lovens Øjne*), og om Maalestokken for Straf for Deltagere.

I Kapitlet om »Grunde, hvorfor Straffen kan nedsættes og forhøies«, har man i § 58 den eneste Bestemmelse i den nye Lovs almindelige Del om Delagtighed. I § 58 bestemmes nemlig, at Straffen ved fleres Samvirken til et strafbart Øjemed kan nedsættes under det for Handlingen bestemte Lavmaal og i Tilfælde til en mildere Strafart for deres Vedkommende, som væsentlig er drevet til at medvirke ved deres afhængige Stilling til nogen anden af de skyldige, eller hvis Medvirkning har været af ringe Betydning i Forhold til andres. Hvor Straffen er Bøder kan saadanne Medskyldige endog helt fritages for Straf. Ellers tager Loven ikke egentlig Hensyn til Medhjælpens Art, naar blot denne kan betegnes som en Medvirken til det forbryderske Resultat. Udeladelsen af Delagtigheds-kapitlet i den almindelige Del har nødvendiggjort en udtrykkelig Tilføielse i de enkelte Straffebud om, at den, der gjør sig skyldig i den eller nærmere karakteriserede forbryderske Handling, »eller som medvirker dertil«, straffes saa og saa. Undertiden nævnes udtrykkelig Medvirkning »ved Forledelse eller Tilskyndelse«; saaledes §§ 218, 219, 242 og 342. I sidstnævnte § (angaaende Overtrædelse af ved Udvisning udfærdiget Forbud mod Tilbagevenden) er endog for saadan Medvirkning opstillet en særskilt Straffesats.

Om det nye System med Hensyn til Opstilling af Straffebestemmelser for Delagtighed har i den seneste Tid været skrevet adskilligt baade for og imod; dog synes ialtfald flere af de toneangivende tyske Theoretikere og da i første

*) T. Ex. ved Anstiftelse af Drab eller andre Forbrydelser ved sindssyge eller andre utilregnelige Personer som de umiddelbare Forøvere — eller ved mere umiddelbar Deltagelse i selve Gjerningens Forøvelse.

Række *v. Lisst* at ville slutte sig afgjort til *Getz**). En Ting er ialfald ubestridelig, og det er, at de forskellige Straffelovbud i 2den og 3die Del ikke har vundet i Korthed og Præcision ved Systemskiftet. At man ikke derved undgaar alle Vanskeligheder og Ulemper, som heftede ved den gamle Ordning, vil vistnok Tiden vise.

Som ovenfor antydet har den nye Lov opstillet Sondring mellem »Forbrydelser« og »Forseelser«, og i flere Henseender tillagt det forskellige Retsfølger, enten en begaaet Lovovertrædelse er det ene eller det andet. (Ved de udenfor Straffeloven undtagelsesvis bestaaende Straffelovbud kommer det an paa, hvor høi Straf der er Adgang til at idømme). Medens den almindelige Regel ifg. § 40 er, at Lovens Straffebestemmelser ikke kommer til Anvendelse paa den, der ikke har handlet med Forsæt**), medmindre det er udtrykkelig bestemt eller utvetydig forudsat, at ogsaa den uagtsomme Handling er strafbar, — skal Forseelse, der bestaar i Undladelse***) straffes ogsaa naar den er forøvet af Uagtsomhed**), medmindre det modsatte er udtrykkelig bestemt eller utvetydig forudsat.

Forsøg paa Forseelse er efter § 49 ikke strafbart; og ligesom Iterationsfristen efter § 61 er 2 Aar for Forseelser, men 6 Aar for Forbrydelser, saa har § 74 alene tillagt en efter Dommen forøvet Forbrydelse (og det endog blot en grovere) Evne til at afbryde Forældelsens Løb for en idømt Straf.

*) Jfr. dennes Afhandling i de »Zeitschr. f. d. gesamte Strafrechtswissenschaft« som Bilag følgende Mitteilungen der Internationalen kriminalistischen Vereinigung« Bind V, S. 348 ff.

**) Hverken Begrebet »Forsæt« eller »Uagtsomhed« har Loven indladt sig paa at bestemme.

***) Lovens § 4 indeholder vel at merke følgende: »Overalt hvor denne Lov benytter Ordet Handling, er, medmindre det modsatte udtrykkelig er sagt eller fremgaar af Sammenhængen, derunder ogsaa indbefattet Undladelse af at handle«. Ser man § 4's og § 40's Regel mod hinanden, synes det klart, at der i den strafbare Undladelse dog maa ligge en Viljesytring.

I processuel Henseende har Sondringen Betydning for Reglerne om, hvem der har Myndighed til at reise Tiltale, om Anvendelse af »Forelæg«, før saa sker, om Nødvendighed af offentlig Forsvarer og om Adgangen til »fornyset Behandling« af Sag, behandlet af Forhørs- eller Meddomsret.

III.

I 1ste Kapitel finder man med Hensyn til Spørgsmaalet om den norske Strafferets Virkeomraade bemærkingsværdige Afvigelser baade fra den ældre norske og den i de fleste andre Lande gjældende Lovgivning.

Den nye norske Lov udstrækker nemlig i § 124 sine Straffetrusler til i Udlandet af Udlænding begaaede Forbrydelser uden Hensyn til, om den fornærmede er Normand eller Udlænding. Dog gjælder Regelen alene visse grove Lovbrud af de mest almenfarlige; der opregnes en Række §§ angaaende Forbrydelse mod Norges eller Sveriges Selvstændighed og Sikkerhed, Angreb paa Norges Statsforfatning eller dets Statsmagter samt Majestætsforbrydelser, Forbrydelser i den offentlige Tjeneste og mod den offentlige Myndighed: forsættelig Forvoldelse af Ildebrand, Sammenstyrtning, Sprængning, Oversvømmelse, Jernbane og Søulykker, eller Fremkaldelse af Fare for den Slags, Forvoldelse af almindelig Forgiftning, af smitsomme Sygdomme, Indtræden i Forbund med nogen ang. Medvirkning til Forvoldelse af Ildebrand, Sprængning og desl. Ulykker, almindelig Forgiftning eller Udbredelse af smitsomme Sygdomme; offentlig Meddelelse af eller Tilbud om Veiledning i Brug af Sprængstoffer, Gift osv. i forbrydersk Øiemed, eller Trusel om Forbrydelses Forøvelse ved saadanne Midler; Tilvirkning, Anskaffelse eller Opbevaring af Sprængstoffer, eller af særlige Redskaber til saadannes Tilvirkning eller Anvendelse, grovt Hærverk; Penge- og Dokumentfalsk. Udgivelse af falske Penge og Forfærdigelse eller Anskaffelse af Redskaber til Pengefalskneri; Voldtægt og dermed ligestillede

Sedelighedsforbrydelser, samt Forledelse til erhvervsmæssig Utugt, Børns Unddragelse fra deres Foresattes Omsorg i Utugts- eller vindesygt Øiemed, Indgaaelse af ugyldigt eller omstødeligt Egteskab; forsætlig ulovlig Frihedsberøvelse; forsætlig Bevirkelse af andres Død eller Legemsskade; grovt Tyveri og »Ran« (svarer nærmest til den nugældende Lovs »Røveri«); Spioneri; Undladelse af at opgive sit Skibs Navn m. m. i Sammenstødstilfælde samt uberettiget Føring af norsk Flag.

Denne Adgang til at straffe Udlændinge for udenfor Norge forøvede Forbrydelser er dog i ethvert Tilfælde betinget af særskilt kongelig Resolution og kan saaledes vanskeligt komme til at blive praktisk udenfor særdeles fremtrædende Tilfælde.

IV.

I 2det Kapitel om Straffene findes væsentlige Forandringer fra den gjældende Ret.

Dødsstraf som i mere end 25 Aar ikke nogen Gang har været fuldbyrdet i Norge, om end i en Række af Tilfælde idømt, kjender den nye Lov ikke. Spørgsmaalet om Dødsstraffens Afskaffelse gav Anledning til livlige Meningsudvexlinger saavel inden Straffelovkommissionen som inden Stortinget ved Lovens Behandling der.

I den nye militære Straffelov har man selvfølgelig, kan man vel sige, bibeholdt Dødsstraf.

De almindelige Straffe er ifølge den nye borgerlige Straffelovs § 15:

1) Fængsel, der er tidsbegrænset fra 21 Dage til 20 Aar, naar ikke Loven udtrykkelig har bestemt, at det skal være paa Livstid*).

2) Hefte, der kan idømmes fra 21 Dage til 20 Aar (2 Dages Hefte anses svarende til 1 Dags Fængsel).

*) Selv om saa er, kan ifg. § 55 Frihedsstraf paa Livstid ikke anvendes for strafbare Handlinger forøvede før det fyldte 18de Aar.

3) Bøder, hvis Minimum for Forbrydelser er 3 Kroner og for Forseelser 1 Krone, og hvis Maximum er henholdsvis 10,000 og 5000 Kr. (Bøderne skal fremtidig altid tilfalde Statskassen baade efter Straffeloven og efter den ved Siden af denne bestaaende Straffelovgivning).

Derhos kan i særlige Tilfælde anvendes:

4) Fradømmelse af offentlig Tjeneste.

Det havde oprindelig været Tanken efter Straffelovkommissionens første offentliggjorte foreløbige Udkast at følge adskillige fremmede Straffeloves Exempel at tilstede Anvendelse af Frihedsstraffe og Bøder kumulativt og ikke alene alternativt (som nu brugeligt), nemlig for »vindesygge Forbrydelser«. Dette blev imidlertid opgivet, idet man istedetfor optog som Tillægsstraf Inddragning, hvorom nedenfor S. 17.

Om Muligheden af, efter den nye Lov, ved flere Forbrydelsers Sammenstød at lade Frihedsstraf og Bøder blive tilkendte ved samme Dom se nedenfor S. 33.

Fængsel træder i Stedet for baade Strafarbejde og Fængsel i de to almindelige Former (paa Vand og Brød og paa sedvanlig Fangekost) efter den nugældende Lov, medens Hefte nærmest maa sammenlignes med den nuværende Arrest, ialfald indtil det nu tilstedelige Maximum, derfor 240 Dage. Den »Fæstningsarrest«, som Ikkemilitære nu kan idømmes (i Tilfælde endog paa Livstid) ifg. Lov af 7. Juni 1828 indeh. Straffebestemmelser for Statsraadets og Højesterets Medlemmer for Embedsforbrydelser samt for Stortingets og Rigsrettens Medlemmer for de Forbrydelser de som saadanne hegaar, svarer formentlig nærmest til Hefte for længere Tidsrum.

I Lovens Straffebud finder man kun i forholdsvis faa Tilfælde »Hefte« nævnt som Straf, og omtrent altid (udenfor Forbrydelser m. H. t. Udøvelsen af Stemmeret m. v.) som Alternativ ved Siden af »Fængsel«. Det almindelige er, at der som Frihedsstraf alene nævnes Fængsel, hvad enten Frihedsstraffen er eneste Strafart eller Bødestraf stilles som Alternativ.

Selv hvor Fængsel er nævnt som eneste Frihedsstraf, giver Lovens § 24 dog Dommeren Adgang til istedetfor at idømme Hefte (efter tilsvarende Tidsmaal) saafremt særlige Omstændigheder gjør det antageligt, at Handlingen ikke er udsprungen af et fordærvet Sindelag. Der levnes saaledes adskillig friere Hænder end nu med Hensyn til Adgangen til at substituere Arrest for Fængsel paa Vand og Brød (eller paa sedvanlig Fængselkost) efter den gjældende Lovs Kap. 6 § 6.

Ved Siden af den sedvanlige Form af Fængsel har den nye Lov »skjærpet Fængsel«, nemlig enten Fængsel paa Vand og Brød indtil 20 Dage — eller Fængsel med haardt Natteleie indtil 30 Dage.

Lovens § 18 overlader det til Dommeren at bestemme, i Dommen, at idømt Fængsel helt eller delvis skal ansættes til skjærpet Fængsel. Saadan Omsætning kan ogsaa besluttes ved Fuldbyrdsen, men da alene efter Domfældtes Begjæring eller ialfald med hans Samtykke. 1 Dags Fængsel paa Vand og Brød (eller 2 Dages Fængsel med haardt Natteleie) svarer til 3 Dages almindeligt Fængsel. Diegivende Kvinder maa ikke underkastes skjærpet Fængsel, ligesaalidt som andre Personer, for hvis Helbred det findes at kunne medføre Fare. Personer under 18 Aar kan vel gives Skjærpelse med haardt Natteleie, men ikke idømmes Fængsel paa Vand og Brød. (Den nugjældende Lov er ogsaa til Hinder for at lade Personer under 18 Aar udstaa saadant Fængsel).

Ifg. Fængselslov 12. December 1903 § 35 kan Kongen bestemme, at det skjærpede Fængsel paa Vand og Brød skal afbrydes med Dage af sedvanligt Fængsel*).

*) Den nugjældende Lov har som bekjendt 30 Dages Maximum af Fængsel paa Vand og Brød med lovbestemte Mellemlister af ifra 1 op til 3 Dage efter hver 5te Dag. I Norge anstillede fysiologiske Undersøgelser af Afføringen, ang. Vegttab m. m. synes at vise, at Mellemlisterne saa langt fra er til Gavn for Fangerne, at de snarere virker forstyrrende paa deres Mavers Virksomhed.

Forøver den, der udstaar eller skal udstaa livsvarigt Fængsel, en strafbar Handling, kan han dømmes til Fængsel med haardt Natteleie indtil 30 Dage eller paa Vand og Brød indtil 20 Dage, eller til mørkt Fængsel indtil 10 Dage — eller iøvrigt til en eller flere af de i Loven om Fængselsvæsenet bestemte Revselse. Lov af 12. December 1903 indeholder herom Forskrifter i §§ 30 og 35*).

Er den strafbare Handling, hvori en Livstidfange gjør sig skyldig, en Forbrydelse, kan Forøveren dømmes til Indsættelse i Enrum indtil 6 Aar, enten med eller uden Forbindelse med de ovennævnte Skjærpelser**).

*) § 30. »Naar Fange viser slet Opførsel, kan foruden Irettesættelse og Fratagelse af tilstaaede Begunstigelser følgende Revselse anvendes paa ham:

1. Indskrænkning af Cellebesøg,
2. Negtelse af Beskjæftigelse,
3. Berøvelse af enkelte Maaltider,
— alt for en Tid af indtil 14 Dage,
4. Inddragning af godskrevne Arbeidspenge,
5. Nedsættelse i en lavere Klasse,
6. Indsættelse i Strafcelle indtil 14 Dage,
7. Indsættelse i Enrum for en Tid af indtil en Maaned, saaledes at denne Tid ikke medregnes i den idømte Straffetid,
8. haardt Natteleie indtil 18 Dage,
9. Indskrænkning af Kosten til Vand og Brød indtil 12 Dage, dog alene for Personer over 18 Aar.
10. mørk Celle indtil 6 Dage,
11. legemlig Revselse, dog blot paa Mandsfanger, som er under 18 Aar, eller som er frakjendt de statsborgerlige Rettigheder.

Flere af de nævnte Revselse kan anvendes i Forening.

Revselsen fuldbyrdes, uanseet om den bestemte Straffetid derved overskrides«.

§ 35. »Ingen maa underkastes Straffe eller Revselse paa til sammenlagt mere end 30 Dages Fængsel med haardt Natteleie, 20 Dages Fængsel paa Vand og Brød eller 10 Dages mørkt Fængsel uden med et Mellelrum af henholdsvis mindst 1 Uge, 2 Uger og 1 Uge«.

**) Om Enrumsfængsel indeholder Lov 12. Decbr. 1903 følgende:

§ 17. »Fængselsstraf paa 2 Aar bliver, forsaavidt ikke særlige

Den, der er dømt til Fængsel, kan efter Fængselslovens Bestemmelser løslades paa Prøve, og det endog om han er idømt ubestemt Fængselsstraf.

Om Løsladelse paa Prøve indeholder Fængselslov af 12. Decbr. 1903 §§ 21 ffg. nærmere Forskrifter*).

Omstændigheder gjør det utilraadeligt, helt at udstaa i Enrum.

Fanger, der skal udstaa tidsbestemt Fængsel af længere Varighed, bliver under samme Betingelse at holde i Enrum fra 6 Maaneder til 2 Aar og, om det findes tilraadeligt, udover denne Tid indtil i det hele 4 Aar. Længere end 5 Aar kan Straffefuldbyrdelsen i Enrum ikke udstrækkes, medmindre Fangen samtykker deri, eller fortsat Afsondring findes paakrævet paa Grund af Fangens Farlighed eller anvendes af Sundhedshensyn eller som Revselse eller Straf eller af andre særlige Grunde. Er Samtykke givet, er den bindende for 1 Aar.

De her omhandlede Beslutninger fattes overensstemmende med de derom givne nærmere Regler af Bestyreren. Denne har, før Sagen afgjøres, eller, om det ikke kan ske, snarest muligt efter Afgjørelsen at forelægge den for Fængselsraadet, hvor saadant findes«.

*) Fængselslovens Bestemmelser herom er saalydende:

§ 21. »Den, som af idømt Fængsel har udstaaet $\frac{2}{3}$, dog mindst 6 Maaneder, kan løslades paa Prøve i Overensstemmelse med nærmere Regler, givne af Kongen.«

§ 22. »Forøver den paa Prøve løsladte nogen Handling, der kan medføre Frihedsstraf, eller overtræder han iøvrigt de for hans Løsladelse satte Betingelser, kan han paany indsættes i Fængsel til Udstaaelse af den gjenstaaende Del af Straffen.

Er der ikke truffet Afgjørelse, som medfører hans Indsættelse inden 3 Aar efter Løsladelsen eller, om den gjenstaaende Straffetid er længere, inden Udløbet af denne, og er han heller ikke inden disse Tidsfrister paagrebet paa Grund af saadant Forhold som ovenfor nævnt, kan Gjenindsættelse dog ikke finde Sted. Straffen ansees i saa Fald udstaaet fra det Tidspunkt, da Fangen skulde været endelig løsladt.«

§ 23. »Den, der er dømt til Fængsel paa Livstid, kan løslades paa Prøve efter 20 Aars Forløb, og denne Løsladelse bliver endelig, hvis han ikke inden 10 Aar beslattes indsat paany eller paagribes«.

§ 24. »Den, som er dømt efter Straffelovens § 65, bliver at løslade paa Prøve ved Udløbet af den i Dommen fastsatte

Med Hensyn til Bødestraffen har den nye Lov opstillet fra den gamle Afsoningstarif i Straffeloven af 1842 Kap. 2 § 28 temmelig afvigende Regler. Allerede gennem forskellige Love, som begrænser Adgangen til at søge Udlæg for Bøder og Sagsomkostninger til det Offentlige, var de, der var domfældte til Bøder, beskyttede mod at blottes til det yderste; og Straffeprocessloven af 1. Juli 1887, hvis § 477 fra den nye Straffelovs Ikrafttræden afløses af dennes Forskrifter om Bødernes Inddrivelse eller Afsoning i Tilfælde, havde i nysnævnte § opstillet den Regel, at Bøder skulde afsones med Fængsel, forsaavidt den Domfældtes Formuesomstændigheder eller Livserhverv vilde lide føleligt Skaar ved Bodens Inddrivelse. Foruden at optage denne sidste Regel, har den nye Straffelovs § 28 aabnet Adgang til efter nærmere Regler givne af Kongen, at betale afdragsvis eller optjene i Statens eller Kommunens Tjeneste*).

Mere praktisk er vistnok den anden nye Regel i § 28, nemlig, at der i selve Bødedommen (uden Baand af nogen bestemt Tarif) skal fastsættes en Fængselsstraf fra 1 Dag

Straffetid, saafremt det da antages uden særlig Fare at kunne ske. I modsat Fald kan han istedenfor at beholdes i Fængsel overflyttes til Tvangsarbeidshus. Ved Udløbet af hvert følgende Aar bliver Spørgsmaalet om Løsladelse at tage under fornyet Overveielse.

Løsladelsen bliver endelig, hvis den løsladte ikke inden 5 Aar besluttes indsat paany eller paagriber. Straffen ansees i saa Fald udstaaet fra den Tid, da han er løsladt fra Fængslet eller fra Tvangsarbeidshuset, om han er overflyttet til saadant.

Under enhver Omstændighed skal endelig Løsladelse finde Sted ved Udløbet af de i Straffelovens § 65, sidste Led opstillede Frister«. (jfr. S. 19).

*) I Lovudkastets Motiver bemerkes herom, at Ordningen heraf frembyder Vanskeligheder, saa store, at Reglerne ikke bør foreslaaes gennem Lov. Straffelovkommissionen gaar iøvrigt ikke videre ind paa Sagen, men mener, at en Optjening som antydnet (skal vel at mærke, alene finde Sted efter den Domfældtes Initiativ) kan iverksættes uden uforholdsmæssig Udgift.

indtil 3 Maaneder (i Kumulationstilfælde helt indtil $4\frac{1}{2}$ Maaned).

Med de ovenfor nævnte almindelige Straffe, Fængsel, Hefte eller Bøder eller, hvor den i særlige Tilfælde er opstillet som Straf, Fradømmelse af offentlig Tjeneste — kan følgende Tillægsstraffe forbindes:

a) Fortabelse af visse Rettigheder, nemlig:

- 1) Tab af offentlig Tjeneste, som den skyldige indehar;
- 2) Tab for en Tid af 10 Aar — af Stemmeret i offentlige Anliggender og af Adgang til at opnaa offentlig Tjeneste*);
- 3) Tab for en Tid af 10 Aar af Ret til Tjenestgjøring i Rigets Krigsmagt*);
- 4) Tab for en bestemt Tid af indtil 5 Aar eller for bestandig — af Ret til at indehave Stilling som Sagfører, Læge, Dyrlæge, Apotheker, Jordemoder, Prest eller Menighedsforstander, Bestyrer af eller Lærer ved Undervisningsanstalt, Opdragelsesanstalt eller Barnehjem eller som Skibsfører;
- 5) Tab for en bestemt Tid af indtil 5 Aar eller for bestandig — af Ret til (for sig selv eller andre) at drive visse Næringsveie, som i Dommen bliver særlig at nævne.

b) Forvisning fra bestemte Steder**).

*) Ifølge Ikrafttrædelseslovens § 13 skal Universitetsfundatsens § 44 fremtidig lyde: »Bliver nogen ved Universitetet studerende frataget de statsborgerlige Rettigheder, bliver han at relegere for den Tid, for hvilken han er frataget disse.

**) Herom bestemmer § 33 nærmere: »Findes det i Betragtning af den Handlingens Art eller Beskaffenhed, hvorfor nogen dømmes, at hans Nærværelse paa bestemt Sted er forbunden med særlig Fare for Person eller Eiendom, kan det i Dommen forbydes ham at bo eller indfinde sig paa dette Sted eller inden en i Dommen bestemt Afstand fra samme. Naar Forbudet ikke længere findes nødvendigt, kan det af Kongen eller den han dertil bemyndiger, hæves med eller uden Betingelse for bestandig eller for bestemt Tid«. — Den, som trods Forbud indfinder sig paa Sted, hvor det er ham forbudt at opholde sig, straffes ifg. Lovens § 342 med Fængsel indtil 6 Maa-

- e) Bekjendtgjørelse af Dommen (ved Domfældelse for usandfærdige Beskyldninger og Æresfornærmelser — Lovens §§ 130, 173 og 254).
- d) Inddragning af bestemt Gjenstand (nemlig ifg. Lovens § 34 af nogen skyldig tilhørende Gjenstande, frembragte ved en strafbar Handling, eller som har været benyttede eller bestemte til at benyttes ved en forsætlig Forbrydelse).

Foruden den »Inddragning«, som saaledes kan fastsættes som Tillægsstraf, har iøvrigt §§ 35 og 36 aabnet Adgang til ved Dom at beslutte Inddragning uden at Straffesag behøver at være reist eller overhovedet at kunne reises mod nogen. Dette er Tilfælde med Gjenstande, hvis egentlige Bestemmelse er at tjene som Middel ved Forøvelsen af en strafbar Handling — eller med »det ved en strafbar Handling vundne Udbytte eller et Beløb, svarende til det antagelige Udbytte af samme«. Saadan Inddragning af Redskaber kan besluttes (kun ved Dom, vel at merke) i hvis Eie de end er, medens Inddragning af Udbytte alene kan ske hos den skyldige eller hos den, paa hvis Vegne han har handlet.

Straffedom lydende paa Fængsel i 6 Maaneder eller derover medfører, ifg. § 30, Tab af enhver offentlig Tjenestestilling, som den Domfældte indehar. Lyder Dommen paa Fængselsstraf paa kortere Tid, Hefte eller Fordømmelse af offentlig Tjeneste bliver dertil at knytte Tab af offentlig Tjenestestilling, hvortil den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uskikket eller uværdig (maa naturligvis nævnes i Dommen).

neder, men indtil 2 Aar, saafremt han tidligere er fældet for saadan Forseelse.

N. L. 1—21—1 (= D. L. 1—23—1) ophæves ved Lov om Indførelse af den nye Straffelov af 22. Mai 1902 § 2. Dette motiveres med, at § 33 og § 39 i Straffeloven indeholder de fornødne Forholdsregler ved Siden af Strfpl. 1. Juli 1887 § 228, 4 om Anvendelse af Varetagtsfængsel, naar der er særlige Grunde til at frygte for, at nogen ellers vil fuldbyrde en Forbrydelse, som han har forsøgt eller truet med. Merk iøvrigt ogsaa Lovens § 65 om ubestemte Straffedomme (S. 19).

Dom paa Fængsel i 1 Aar eller derover medfører Tab af de (S. 16 ovenf.) under *a 2* nævnte statsborgerlige Rettigheder. Til Dom paa kortere Tids Fængsel, paa Hefte i 3 Aar eller derover eller paa Tjenestens Tab knyttes Tab af de samme Rettigheder, forsaavidt den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uværdig til dem. (Den diskretionære Myndighed, som herved er lagt i Dommerens Haand, er dog saa vidtstrakt, at den visselig kun under ganske extraordinære Omstændigheder kan ventes at ville blive anvendt).

Til Dom paa Fængsel, eller paa Hefte i 3 Aar, eller paa Tjenestens Tab kan knyttes Tab af Ret til Tjenestgjøring i Krigsmagten, forsaavidt den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uværdig dertil.

Til Dom paa Fængsel eller paa Tjenestens Tab kan knyttes de (S. 16 ovenf.) under *a 4* angivne Rettigheder eller en enkelt af dem, saafremt den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uværdig til den for Stillingen fornødne Tillid, eller saafremt han har krænket Pligter, som paahvilede ham i Kraft af Stillingen og der derhos foreligger Fare for Gjntagelse.

Udenfor de her angivne Betingelser kan Frakjendelse af de S. 16 under *a 1* til *5* nævnte Rettigheder alene ske, hvor det i Lovgivningen særlig er fastsat.

Dog maa merkes, at Lovens § 32 foreskriver, at om nogen i Udlandet er dømt skyldig i en strafbar Handling, der efter norsk Lov kan medføre Tab af nogen i Lovens § 29 (S. 16 ovenf. under *a [1 til 5]* nævnt Rettighed, kan efter derom af Paatalemyndigheden nedlagt Paastand Rettigheden frakjendes ham ved Forhørsrettens*) Kjendelse.

Æresopreisning (o: fremskyndet Gjenindsættelse i frakjendte eller ifg. Dom tabte statsborgerlige Rettigheder)

*) Denne (som enkelte andre) Procesforskrifter har, formentlig af Hensigtsmæssighedshensyn, fundet sin Plads i selve Straffeloven, uagtet samtidig Straffeprocessloven har været revideret. I Rigsadvokat Getz's Udkast af 1893 fandtes ikke noget til den nuværende § 32 svarende Bud.

er ikke en Bevillingssag, men meddeles ved Retsafgjørelse efter en formelig Retsforhandling; herom indeholdes Forskrifter i Straffelovens §§ 75 og 76 og den nye militære Straffelovs § 21, væsentlig svarende til den nugældende Lov af 6. Aug. 1897.

V.

Særlig bemærkelsesværdig er den Adgang til at anvende ubestemte Straffedomme, som gives Lagmandsretterne i den nye borgerlige Straffelovs § 65, der er saalydende:

»Har nogen gjort sig skyldig i flere fuldbyrdede eller forsøgte Forbrydelser, straffbare efter §§ 148, 149, 152, 2det Led, 153, 1ste, 2det og 3die Led, 154, 159, 160, 161, 174, 178 jfr. 174, 191, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 203, 204, 217, 224, 227, 230, 231, 233, 245, 2det Led, 261, 266, 267, 268 eller 292, kan Retten beslutte at stille Lagretten Spørgsmaal, om den skyldige i Betragtning af Forbrydelsernes Beskaffenhed, den Drivfjær, som for samme ligger til Grund, eller det Sindelag, som gennem dem aabenbarer sig, maa ansees særlig farlig for Samfundet eller for enkeltes Liv, Helbred eller Velfærd.

Bejaes det stillede Spørgsmaal, kan Dommen bestemme, at Dømfældte kan beholdes i Fængsel, saalænge det findes fornødent, dog ikke længere udover den fastsatte Straffetid end det tredobbelte af denne, og i intel Tilfælde længere end 15 Aar udover samme.«

De ovenfor opregnede §§ angaar Forvoldelse af Ildebrand, Sprængning, Søskade, Jernbaneulykke osv., hvoraf foraarsages Tab af Menneskeliv eller udstrakt Ødelæggelse af fremmed Eiendom, Forsøg paa saadan Forbrydelse eller Medvirkning deri; Forgiftning af Drikkevandbeholdninger og almenfarlig Forgiftning iøvrigt, samt Udbredelse af smitsomme Sygdomme; Pengefalsk; Voldtægt og dermed ligestillede Sedelighedsforbrydelser; Rufferi og Fremme af andres utugtige Omgjængelse med Personer under 16 Aar eller af andres erhvervsmæssige Utugt; Frihedsberøvelse ved Magt,

Trusler eller underfundig Adfærd; grove Trusler; gjentagne eller betydeligere Legemsfor nærmelser eller Drab; Medvirkning ved Fosterfordrivelse; grovt Tyveri eller »Ran«; betydeligere »Hærverk«.

VI.

Med Hensyn til Strafansættelsen binder den nye Lov Domstolene i adskillig mindre Grad end den nugældende Straffelov, som dog, særlig efter dens Revision, levner adskilligt Spillerum. Retsbrugen har iøvrigt vist en kjendelig Tilbøielighed til at udvikle et Tarifsystem, hvor Loven ikke har det. Og det er kommen dertil, at den Frihed, som nu er levnet Dommerne, kan siges at være reduceret til næsten forsvindende. Nedsættelser ved Benaadning til det af Praxis fastslaaede Straffemaal hører til det dagligdags indtræffende, og der har udviklet sig en Mildhed i Bedømmelsen, næsten grænsende til Slaphed, særlig overfor Iteranter.

Den nye Lov vil maaske bevirke nogen Forbedring; men det er vel at frygte for, at man igjen efterhaanden skal henfalde til et Tarifsystem, som ikke er bedre end det gamle.

Den bestaaende Lov vil altid have det først nævnte af to Strafalternativer betragtet som *poena ordinaria*, alene travigelig, naar særlige Omstændigheder begrunder Formildelse eller Skjærpelse, eftersom Ordenen er; nogen tilsvarende Forskrift har ikke den nye Lov. Iøvrigt har Nedskriveren af disse Linier det Hovedindtryk af den nye Lov, at dens Straffebud i mange Stykker gaar adskillig mere i Detaljer, baade ved Betegnelse af de strafbare Handlinger og ved Straffens Gradation, end den gamle Lov. Men i det hele giver den alligevel adskillig Frihed for Dommerens subjektive Skjøn. Maatte den blot blive benyttet!

Samtidig fremhæver den nye Lov ogsaa sterkere end den bestaaende Lov Hensynet til de subjektive Momenter, som hos Gjærningsmanden har gjort sig gjældende.

For den, som ved Foretagelsen af en i Loven som retsstridig betegnet Handling befandt sig i Vildfarelse m. H. t.

dens retsstridige Beskaffenhed, kan efter § 57 Straffen ned-sættes under det bestemte Lavmaal, saafremt Retten ikke finder af denne Grund at burde frifinde. Foruden denne noksaa føielige Forskrift om Bedømmelse af Retsvildfarelse har Lovens § 42 optaget den ogsaa før ifg. Theorien gjældende Regel, at den skyldige ved Uvidenhed ang. de Omstændigheder ved Handlingen, der betinger Strafbarhed eller forhøier Strafskylden, ikke er at tilregne disse.

VII.

Om den nye Lovs Forskrift om Tilregnelighed har der været skrevet meget baade her og der; Bestemmelsen herom i § 44 er saalydende: »En Handling er ikke strafbar, naar den handlende ved dens Foretagelse var sindssyg, bevidstløs eller iøvrigt utilregnelig paa Grund af mangelfuld Udvikling af Sjælsevnerne eller Svækkelse eller sygelig Forstyrrelse af disse eller formedelst Tvang eller overhængende Fare.»

Det lader sig ikke negte, at Loven, der i § 46 ogsaa forhøier den strafferetslige Lavalder til fyldte 14 Aar, udvider noget Kredsen af de Forhold, som kan begrunde Straffrihed. Dog er Udvidelsen ikke saa betydelig, som det ved første Øiekast ser ud; den bestaaende Lovs knappe Forskrifter er nemlig ved Theori og Retsbrug bragt temmelig nær til at kunne anvendes paa samme Maade. Loven har vistnok særskilt med Hensyn til Sindssyge osv. opstillet den Fordring, at der skal paavises en Aarsagssammenhæng mellem vedkommendes sygelige Sindstilstand og Handlingen, medens den gjældende Lovs Kap. 7 § 2 simpelthen siger: »De Handlinger er straffrie, som forøves af galne eller af-sindige eller af dem, som Forstandens Brug ved Sygdom eller Alderdomssvaghed er berøvet.» Praktisk taget bliver Forskjellen neppe synderlig fremtrædende. Men den kan ialfald gjøre sig gjældende.

Tvang eller overhængende Fare nævnes ikke i den gamle Lov som Utilregnelighedsaarsager, og efter dennes

Motiver skulde ingen kunne være fri for Straf for at være med paa en Forbrydelse, endog under Anvendelse af de alvorligste Trusler mod vedkommende; og Schweigaards Kommentar (Bind I, 1ste Udg., S. 389 og 3die Udg., S. 346) giver Anvisning paa ved Benaadning at rette paa Lovens Strenghed, i et Tilfælde, som klarlig maa hensøres under den nye Lovs § 44 i Slutn., nemlig, at den ene af to Personer, som efter Skibbrud klynger sig til en Planke, støder den anden bort, fordi Planken ikke kan holde dem begge oppe.

Med Hensyn til Straffrihed for under Nødtilstand at opofre fremmede Retsgoder indeholder ogsaa § 47 en Forskrift, der gaar videre end den nugældende Lov, der i Kap. 7 § 5, alene giver Tilsagn om Straffrihed for Skade paa andres Gods, som er gjort for at afværge overhængende Fare for eget eller andres Liv eller Helbred.

§ 47 indeholder følgende Regel: »Ingen kan straffes for Handling, som han har foretaget for at redde nogens Person eller Gods fra en paa anden Maade uafvendelig Fare, naar Omstændighederne berettigede ham til at anse denne som særdeles betydelig i Forhold til den Skade, som ved hans Handling kunde forvoldes.»

Som man ser, kan endog ved Feiltagelser med Hensyn til Forholdsmæssigheden mellem det truede og det opofrede Gode Straffrihed indtræde.

Medens den nugældende Lov med Hensyn til Nødværge giver Adgang til at udøve samme »for sig selv eller andre med hvad Værge man mægtig er, imod hvemsomhelst, der har begyndt et uretmæssigt Angreb paa Liv, Legeme, den kvindelige Blufærdighed, Frihed eller Gods« — saa har § 48 i den nye Lov ogsaa her opstillet Grundsatningen om Forholdsmæssigheden. Der siges nemlig: »Det er Nødværge, naar en ellers strafbar Handling foretages til Afværgelse af eller Forsvar mod et retsstridigt Angreb, saafremt Handlingen ikke overskrider, hvad der fremstillede sig som fornødent hertil, og det i Betragtning af Angrebets Farlighed, Angriberens Skyld eller det an-

grebne Retsgode eiheller maa agtes ubetinget utilbørligt at tilføie et saa stort Onde, som ved Handlingen tilsigtet.«

Bemærkningsværdigt er iøvrigt, at den angrebne med Hensyn til sine Forsvarsmidlers Voldsomhed har Adgang til at tage i Betragtning »Angriberens Skyld«. Lovkommissionens Motiver indeholder herom S. 85: »Vi finder det urigtigt — — — at afvæbne dens Haand, der er udsat for et frækt Indgreb selv i en forholdsvis ubetydelig Ret, iverksat i Tillid til, at det eneste brugbare Middel til dets Afværgelse vil det være forbudt at bruge. Og vi finder det ligesaa urigtigt ubetinget, saasart Angrebet rettes mod en vis Art Retsgoder eller mod Retsgoder af en vis Betydning, at tilstede de yderste Midler anvendte, selv mod den, der alene af Uagtsomhed forser sig.«

Hensyntagen til Handlingens »større eller mindre Tilregnelighed« er i den nugældende Lovs Kap. 6 § 1, i sin Almindelighed paabudt ved Siden af en Række andre opregnede Omstændigheder, som kan være bestemmende m. H. t. Forbrydelsens Beskaffenhed. Kap. 6 § 10, paa-byder ogsaa en Lempelse i Lovens strengeste Straffe overfor Døvtumme, hvis Udvikling vel ikke er saa stor, at de kan antages tilfulde at have indseet sin Gjernings Strafbarhed, medens de dog paa den anden Side ikke efter Kap. 7 § 4, kan ansees for utilregnelige. Den danske Lovs § 39 og den svenske Lovs Kap. 5 § 6, gaar her noget videre.

Den nye norske Lovs § 56 opstiller følgende Regel, der er adskillig mere omfattende end, saavidt vides, nogen anden Straffelovs Forskrifter i den paagældende Retning. Den lyder, som følger. »Retten kan nedsætte Straffen under det for Handlingen bestemte Lavmaal og til en mildere Strafart, naar nogen under Overskridelse af Nødværge eller drevet af berettiget Harme har forøvet en strafbar Handling, eller naar han ved dens Foretagelse befandt sig i nogen Tilstand af de i §§ 44 og 47 omhandlede Slags, men dog ei i saa høi Grad, at Strafskyld udelukkes. Foran-

staaende Bestemmelse finder ikke Anvendelse paa selvfor-
skyldt Beruselse.«

VIII.

Medens den gjældende Lov i Kap. 3 § 1, betegner det som Forsøg, naar nogen har »forsætliggen begyndt paa at iverksætte en Forbrydelse, uden at denne er kommen til Fuldbrydelse«, har den nye Lov i § 49 opstillet følgende Definition: »Strafbart Forsøg foreligger, naar en Forbrydelse ei er fuldbyrdet, men der er foretaget Handling, hvorved dens Udførelse tilsigtedes paabegyndt.« For Retsanvendelsen kan formentlig disse to Definitioner være at anse for omtrent lige ufuldstændige, naar det gjælder at afgjøre, hvad der er forberedende (altsaa udenfor særskilt bestemte Tilfælde ikke strafbare) Handlinger og hvad der er Forsøgshandlinger. Imidlertid er en Række af forberedende Handlinger til grovere Forbrydelser gjort til Gjenstand for særegne Straffebud, saa det formentlig oftest vil være ved Sondringen mellem de forskellige specielle Straffebud, at Vanskelighederne vil opstaa, om Forfølgning reises.

Ved de valgte ændrede Udtryk »Udførelsen tilsigtedes paabegyndt«, har Straffelovkommissionen, ifølge Motiverne S. 93, dog villet vise, at Spørgsmaalet om Strafskylden »ikke afhænger af, om den (ø: Handlingen) i sig selv var tjenlig, men alene af, om den af angjældende ansaaes for tjenlig« som Paabegyndelse af den paagjældende Forbrydelses Iverksettelse.

Den ovenberørte Redaktionsændring i Forbindelse med Forskriften i § 58 synes iøvrigt ogsaa at muliggjøre Indordning under Forsøg af forskellige Handlinger, som man ikke, uden at gjøre Vold paa Texten, kunde ramme efter den nugjældende Lovs mere objektive Betegnelser, nemlig saadanne Tilfælde — som forgjæves Forsøg paa Anstiftelse eller enkeltstaaende Medhjælpshandlinger, der ikke leder til noget (f. Ex. Aabning af Døren efter Aftale for Tyve, som unnlader at indfinde sig).

Som det vil sees, har den nye norske Lov i Realiteten nærmet sig det Standpunkt, som den danske Straffelovs § 45 betegner.

Hvor Forsøg ifg. Lovens Ord, som i § 148 (Forvoldelse af Ildebrand, Sprængning osv.), straffes paa samme Maade som fuldendt Forbrydelse »af Hensyn til Nødvendigheden af en sterk Repression ligeoverfor Forbrydelser ved Sprængstoffer«, opstaar lettelig Spørgsmaalet om, enten Forsøget skal ansees begyndt, eller om Straffen alene er at søge i § 161, der omhandler den ulovlige Anskaffelse eller Tilvirkning af Sprængstoffer eller Helvedesmaskiner.

Forsøg paa »Forsøelser« er efter Lovens § 49 ikke strafbare. Ellers er Regelen efter § 51, at »Forsøg straffes mildere end den fuldbyrdede Forbrydelse«, saaledes at Straffen kan sættes under det for denne bestemte Lavmaal og i Tilfælde en mildere Strafart vælges.

Dog er at merke, at den for den fuldbyrdede Forbrydelse bestemte høieste Straf kan anvendes, saafremt Forsøget vel ikke har ført til det tilsigtede Resultat, men har medført en anden Følge, og den indtraadte Følge kunde have berettiget til ligesaa høi Straf, om samne havde ligget indenfor vedkommendes Forsæt.*)

Det fuldendte Forsøgs Begreb har den nye Lov i Modsætning til den nugældende ikke indladt sig paa at bestemme. Den nugældende § 2 i Kap. 3 indeholder følgende (dog ikke i alle Tilfælde ganske fuldstændige) Regel: »En Forbrydelse er ei at anse som fuldbyrdet, førend alt er indtraadt, som ifølge Loven udkræves til samme, om end Gjærningsmanden har gjort alt, hvad der fra hans Side udfordres til dens Fuldbyrdelse, og Forsøget saaledes er fuldendt.«

Straffeloven af 1842, Kap. 3 § 5, knytter Tilsagnet om

*) F. Ex. Affyring af en Raket mod en Plankestabel for at stikke denne i Brand, men uden at opnaa andet, end at tilføie en paa Stabelen sovende Person, om hvis Tilstedeværelse Gjærningsmanden intet vidste, en betydelig Legemsskade.

Straffrihed for den, der under Gjerningen frivillig opgiver sin forbryderske Plan, til to noksaa indskrænkende Betingelser, nemlig, at Forsøget ei var fuldendt, og at Gjerningsmandens Tilbagetræden er frivillig og ikke bevirket ved opstaaende udvortes Hindringer eller »andre tilstødende Omstændigheder«.

Loven af 1902 gaar i § 50 adskillig videre, idet der bestemmes: »Forsøgets Strafbarhed bortfalder, saafremt den skyldige af egen fri Villie enten afstaar fra den forbryderske Virksomhed, før endnu fuldendt Forsøg foreligger, eller forebygger den Følge, ved hvis Indtrædelse Forbrydelsen vilde være fuldbyrdet, forinden han endnu ved, at den forbryderske Virksomhed er opdaget.«

Ved §ens Slutningsbestemmelse udelukkes nemlig ikke det fuldendte Forsøg, ligesom man ogsaa vil bemærke, at man ikke længer udelukker Straffrihed, naar »tilstødende Omstændigheder« har paavirket Gjerningsmanden. Er disse Omstændigheder »udvortes Hindringer«, taber hans Tilbagetræden vel i Almindelighed Frivillighedens Karakter. En tilstedeværende Indbildning om at være opdaget gjør naturligvis ogsaa dette.

At Forsøget undtagelsesvis, som i §§ 100 og 148, hvorom ovenfor, straffes lige med den fuldbyrdede Forbrydelse, betager ikke § 50 dens Anvendelighed; men paa Grund af, at § 104 i Forhold til § 100 og §§ 150, 159, 160 og 161 i Forhold til § 148 med sine særskilte Straffebud for forberedende Handlinger vistnok vil opfange de fleste Forsøgshandlinger, bliver Anvendeligheden af § 50 for disse Tilfælde væsentlig alene theoretisk tænkelig.

En Nedsættelse af Straffen under det bestemte Lavmaal eller til en mildere Strafart — og Fritagelse for Straf for Forseelser som for Forbrydelser, hvorfor Bøder »ellers kunde have været fastsat« — aabner imidlertid § 59 Adgang til overfor »den, som forinden han endnu vidste sig mistænkt, har saavidt muligt og i det væsentlige forebygget Handlingens skadelige Følger eller

gjenoprettet den derved forvoldte Skade eller selv angivet sig og aflagt fuldstændig Tilstaaelse».

Den gjældende Lov har i enkelte mere fremtrædende Tilfælde som ved Mened og falsk Forklaring for Retten, Brandstiftelse samt offentlig Tjenestemand's Kassesvig tilladt at tage Hensyn til forebyggende Handlinger fra den skyldiges Side som Grunde til Strafnedsættelse (at de i ethvert Fald maa tages i Betragtning ved Strafudmålingen følger iøvrigt af Kap. 6 § 1); men nogen almindelig Regel, svarende til § 59, har den gjældende Straffelov ikke.

Frivillig Selvangivelse som Strafnedsættelsesgrund har den danske Straffelovs § 60 og ellers alene nogle Schweizerkantoners Love, saavidt vides.

Den Adgang, som den ungarske Straffelovs § 92, den bulgarske Straffelovs § 61 og ligeledes enkelte amerikanske Straffelve (Mexico, Ecuador m. fl.) aabner til ved Sammenstød af formildende Omstændigheder at gaa under det vedkommende Straffebuds Minimalstraf, vil dog kunne virke i samme Retning.

IX.

Om Adgang til betinget Domfældelse, der væsentlig vil have Anvendelse i Tilstaaelsessager, indeholder den nye Lovs §§ 52—54 omtrent de samme Forskrifter som den derom udfærdigede Lov af 2. Maj 1894.

Da Tidsskriftet, saavidt vides, ikke tidligere har indeholdt nogen Gjengivelse af denne Lov, hidsættes den her ved med Sidestilen af den nye Lovs Bud derom.

*Alm. borgerlig Straffelov
af 20. Mai 1902.*

§ 52. Naar Retten idømmer Straf af Bøder, Hefte indtil 6 Maaneder eller Fængsel indtil 3 Maaneder, kan det i Dommen bestemmes,

*Lov af 2. Mai 1894
om betingede Straffedomme.*

§ 1. Hvor den Straf, som Retten idømmer, er Bøder eller Fængsel, kan den under særlig formildende Omstændigheder i Dommen be-

at Fuldbyrdelsen af de nævnte*) Straffe skal udsættes.

Retten bør herved foruden til Forbrydelsens eller Forseelsens Størrelse og de Omstændigheder, hvorunder den forøvedes, tage Hensyn til den Skyldiges Alder og Vandel samt til, om der er hængaaet lang Tid, siden Forbrydelsens Forøvelse, om den Skyldige har afgivet fuldstændig og oprigtig Tilstaaelse og ydet den fornærmede den Opreisning og Erstatning, hvorpaa denne har Krav, eller erklæret sig rede til efter Evne at yde saadan Erstatning.

I sidste Tilfælde kan Dommen opstille som Betingelse, at en i samme bestemt Erstatning ydes inden en fastsat Frist.

§ 53. Forøver den efter § 52 dømte senere nogen forsætlig Forbrydelse eller Forseelse, hvorfor han inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse som Sigtet undergives Forfølgning med det Udfald, at han dømmes til Fængsel, bliver ogsaa den udsatte Straf at

*) men altsaa ikke Tillægsstraffe, som kan ilægges.

stemme, at den idømte Strafs Fuldbyrdelse skal udsættes.

Retten bør herved navnlig tage Hensyn til den Skyldiges Alder og foregaaende Vandel, til Forbrydelsens særlige Ubetydelighed, de særlige, formildende Omstændigheder, hvorunder den blev forøvet, samt til, om den Skyldige har afgivet en fuldstændig og oprigtig Tilstaaelse og ydet den Fornærmede den Opreisning og Erstatning, hvorpaa denne har Krav, eller erklæret sig beredt til efter Evne at yde saadan Erstatning. I sidste Tilfælde kan Dommen opstille som Betingelse, at en i samme bestemt Erstatning ydes inden en i Dommen bestemt Frist.

§ 2. Forøver Domfældte senere nogen forsætlig Forbrydelse, hvorfor han inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse som Sigtet undergives Forfølgning med det Udfald, at han dømmes til Fængsel, Embedsfortabelse eller høiere Straf, bliver den udsatte Straf at fuldbyrde uden Afkortning. Er den nye Forbrydelse uforsætlig, eller dømmes han til

fuldbyrde. Er den nye strafbare Handling uforsætlig, eller dømmes han til anden Straf end Fængsel, bliver det ved Dommen at afgjøre, hvorvidt den udsatte Strafs Fuldbyrdelse fremdeles skal udstaa. Afgjøres den senere Sag ved Vedtagelse af Forelæg, bliver herved ogsaa at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes. Er Ydelse af Erstatning opstillet som Betingelse for Udsættelsen, bliver, om Fristen oversiddes, Straffen ligeledes at fuldbyrde, medmindre Oversiddelsen skyldes Omstændigheder, der ikke kan tilregnes Domfældte. Paastaaes dette at være Tilfældet, bliver Spørgsmaalet overensstemmende med Forskrifterne i Straffeprocesslovens § 481 at indbringe til Afgjørelse af Retten, der i Tilfælde kan bestemme en ny Frist eller helt frafalde Betingelsen

Kommer den, der er dømt til Frihedsstraf, hvis Fuldbyrdelse er udsat, inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse under Forfølgning for nogen anden før Dommen forøvet strafbar Handling, for hvilken en Frihedsstraf, hvis Ful-

ringere Straf end ovenfor nævnt, bliver det under Hensyn til begge Forbrydelsers Beskaffenhed ved Dommen at afgjøre, hvorvidt den udsatte Straf strax skal fuldbyrdes eller Fuldbyrdelsen fremdeles udstaa. Afgjøres den senere Sag ved Vedtagelse af Forelæg, bliver herved ogsaa at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes. Er Ydelse af Erstatning opstillet som Betingelse for Udsættelsen, bliver, om Fristen oversiddes, Straffen ligeledes at fuldbyrde, medmindre Oversiddelsen skyldes Omstændigheder, der ikke kan tilregnes Domfældte. Paastaaes dette at være Tilfældet, bliver Spørgsmaalet overensstemmende med Forskrifterne i Straffeprocesslovens § 481 at indbringe til Afgjørelse af Retten, der i Tilfælde kan bestemme en ny Frist eller helt frafalde Betingelsen.

§ 3. Kommer den, der er dømt til en Fængselsstraf, hvis Fuldbyrdelse er udsat, inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse under Forfølgning som Sigtet for nogen anden før Dommen forøvet Forbrydelse, for hvis Vedkommende

byrdelse ikke bliver at udsætte, findes at burde idømmes, bliver en ny for begge Handlinger fælles Straf at idømme. Er Straffen for begge Handlinger Bøder, bliver efter de nærmere Omstændigheder at afgjøre, om den udsatte Strafs Fuldbyrddelse fremdeles skal udstaa.

§ 53 sidste Punktum er ligelydende med § 4 i Lov 2. Mai 1894.

§ 54. Ved Forkyndelsen af en Dom, hvori Udsættelse med Straffens Fuldbyrddelse er bestemt, gjøres Domfældte bekjendt med foranstaaende Regler. Dommeren bør, saafremt Domfældte er under 21 Aar, tildele ham en saadan alvorlig Advarsel og For-

en Frihedsstraf, hvis Fuldbyrddelse ikke bliver at udsætte, findes at burde idømmes, bliver en ny for begge Forbrydelser fælles Straf at idømme. Det samme gjælder, hvor den udsatte Straf er Bøder, og Retten for den Forbryddelse, som senere paa dømmes, vil idømme Straf-arbejde. Er Straffen for begge Forbrydelser Bøder, eller for den ene Fængsel, for den anden Bøder, bliver paa den i foregaaende Paragrafs 2det og 3die Punktum omhandlede Maade efter de nærmere Omstændigheder at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes eller Fuldbyrddelsen fremdeles udstaa.

§ 4. Kommer den udsatte Straf ikke til Fuldbyrddelse i Henhold til Bestemmelserne i de foregaaende Paragrafer, betragtes den som udstaaet ved Dommens Afsigelse.

§ 5. Idet Rettens Formand forkynder for Domfældte en Dom, hvori Udsættelse med Straffens Fuldbyrddelse er bestemt, bør han gjøre ham bekjendt med ovenstaaende Regler og hertil, saafremt Domfældte er under 21 Aar, knytte saadan alvorlig Ad-

maning, som Omstændighederne maatte opfordre til, og kan i dette Øiemed indkalde ham til særskilt Retsmøde.

De processuelle Regler om Straffeudmaalingen finder Anvendelse paa Spørgsmaalet om Straffefuldbyrdselsens Udsættelse.*)

varsel og Formaning, som Omstændighederne maatte give Opfordring til.

§ 6. De processuelle Regler om Straffeudmaalingen finder Anvendelse paa Spørgsmaalet om Straffefuldbyrdselsens Udsættelse. Hvad der i denne Lov er foreskrevet om Domme, finder tilsvarende Anvendelse paa Forelæg.

X.

Nedsættelse af Straffen under det for Handlingen bestemte Lavmaal paa Grund af formindsket Tilregnelighed, ved Overskridelse af Nødværge eller ved Forøvelse af strafbare Handlinger i berettiget Harme efter § 56 er allerede omhandlet ovenfor (S. 23).

Om Virkningen af Retsvildfarelse se S. 21; betinget Strafnedslag for delagtig i Afhængighedsforhold til nogen anden af de skyldige og ved frivillig Tilbagetræden fra den forbryderske Virksomhed, Forebyggelse af dens Følger og Selvangivelse er ogsaa før omhandlet (se henholdsvis S. 25 og 27).

Tilbage staar at nævne, at ifølge § 55 er Anvendelse af Frihedsstraf paa Livstid udelukket, og Straffen inden samme Strafart kan nedsættes under det for Handlingen bestemte Lavmaal for strafbare Handlinger, forøvede før det fyldte 18de Aar; til den skyldiges Alder, naar Sagen reises, tager

*) Udeladelsen i § 54 af § 6 sidste Punktum af Lov 2. Mai 1894 skal ikke efter Indst. O,I, 1901—02, S. 34, betegne nogen Realitetsforskjel. Istedetfor er i Straffeprocesslovens § 288, som omhandler Forelæg, tilføjet følgende Punktum: »Iøvrigt finder de om Dommes Indhold givne Regler tilsvarende Anvendelse paa Forelæg.

Loven herved intet Hensyn. Som før omtalt, kan Fængsel paa Vand og Brød ikke anvendes paa Personer under 18 Aar. Overfor Personer, som har forgaaet sig før fyldte 14 Aar, da Lavalderen efter § 46 indtræder, er der alene Adgang til administrative Forføininger, væsentlig gennem de stedlige »Værgeraad«, oprettet ved Lov om forsømte Børn af 6. Juni 1896. Denne Lov er indtaget i dette Tidsskrifts 20de Aargang, S. 103 flg., hvortil derfor henvises.

XI.

Om Straffens Bestemmelse, naar Overtrædelse af flere Strafbud paa samme Tid er at paakjende (som oftest er jo »Sammenstødet« blot reelt — eller maaske ligesaa betegnende processuelt), har den nye Lov fra den nugjældende tildels noget afvigende Regler.

I Modsætning saavel til den bestaaende norske Lovs Forskrifter i Kap. 6 §§ 11—17*) som til den svenske

*) Den nugjældende norske Lovs §§ 11—17, som de lyder efter Revisionerne i 1874 og 1889 hidsættes:

§ 11. »Begaar nogen ved en Handling flere Forbrydelser, eller indbefatter flere Handlinger, der udgjør en fortsat Forbrydelse, tillige nogen anden Forbrydelse, bliver kun Straffen for den største Forbrydelse at anvende, men de ringere Forbrydelser at anse som skjæpende Omstændigheder, medmindre Straffen for nogen af disse er Afsættelse, Embedsfortabelse eller at have forbrudt Penge, Gods eller andet, der med Forbrydelsen staar i Forbindelse, hvilken Straf isaafald anvendes i Forening med hin.

Paa samme Maade ansees den, der har gjort sig skyldig i flere enten fuldbragte eller forsøgte Forbrydelser af de i Kapitlerne 19, 20 eller 21 eller i Kapitel 22 §§ 14 og 15 omhandlede Slags, naar de paa en Tid paatales.« (Kap. 19 angaar Tyveri, Kap. 20 Røveri, Kap. 21 Bedrageri og Kap. 22 § 14 »Naskeri« samt § 15 Bemægtigelse af Græs, Lyng, Barkaffald, Tørv, Mos, Sten, Sand, Jord osv. i uopdyrket Udmark.)

§ 12. »Har nogen udenfor de i § 11 omhandlede Tilfælde gjort sig skyldig i flere Forbrydelser, bliver samtlige med Straf at belægge, med Iagttagelse af de Forskrifter, som indeholdes i §§ 13, 14, 15 og 16.« § 13. »Har nogen gjort sig skyldig til Livsstraf, maa ei nogen

Straffelov har den nye norske Lov opgivet Sondringen mellem den ideelle og den reelle Konkurrenc. I den danske Lov er Sondringen jo mindre fremtrædende, men maa, som efter sammes § 62 2det Punktum, erkjendes at være ganske væsentlig. Ogsaa ved Sammenlægningen af Straffe efter forskellige Straffebud er der kjendelige Afgivelser bl. a. deri, at man kan ilægge Frihedsstraf og Bøder ved samme Dom, om saa findes for godt; og den saakaldte »fortsatte Forbrydelse«, der i saavel den gjældende norske som den svenske Lov er sterkt fremtrædende, omtales ikke som medførende nogen skjærpet Straf.

Den nye norske Lovs § 62 er saalydende: »Har nogen i samme eller forskellige Handlinger forøvet flere Forbrydelser eller Forseelser, som skulde have medført Fængsel eller Hefte, anvendes en fælles Frihedsstraf, der maa være strengere end den høieste for nogen enkelt af Forbrydelserne eller Forseelserne fastsatte Lavmaalsstraf og ikke i noget

anden Straf dermed forenes, undtagen den, at have forbrudt Penge, Gods eller andet, som med en Forbrydelse staar i Forbindelse«.

§ 14. »Har nogen ved flere Forbrydelser gjort sig skyldig til Strafarbejde, som ei er paa Livstid, maa den samlede Straf ei gaa videre end til længste Tid i den Grad, som i Strenghed staar nærmest over den, han for den største af de flere Forbrydelser har forskyldt. Har han for den største Forbrydelse forskyldt Strafarbejde i 1ste Grad, maa den samlede Straf ei overstige 18 Aar«.

§ 15. »Har den, som har gjort sig skyldig til Strafarbejde, til lige begaaet en Forbrydelse, for hvilken Straf af Fængsel eller Bøder er bestemt, bliver sidstnævnte Forbrydelse blot som skjærpende Omstændighed at betragte ved Bestemmelse af Tiden for Strafarbejdet, hvilket dog ej desformedelst maa overgaa fra en Grad til en anden.«

§ 16. »Ved Forening af Fængselsstraffe for flere Forbrydelser maa Dommeren ei overskride de i Kapitel 2 §§ 17, 18 og 19 nævnte Straffetider«.

§ 17. »Befindes den, som for en eller flere Forbrydelser er dømt skyldig, forhen at have begaaet andre Forbrydelser, maa ei høiere Straf paalægges ham end den, der vilde have overgaaet ham, hvis han derfor var bleven tiltalt paa samme Tid, som for de allerede paadømte Forbrydelser; — — —.«

Tilfælde maa overstige den høieste Straf, som for nogen af dem er lovbestemt, med mere end det halve. Den fælles Frihedsstraf fastsættes som Regel til Fængsel, hvor nogen enkelt af de strafbare Handlinger vilde have medført saadan Straf. Forsaavidt nogen af Forbrydelserne eller Forseelserne skulde have medført Fængsel, idømmes, ogsaa naar Hefte anvendes, de samme Tillægsstraffe, som om Fængsel var blevet anvendt«.

Om de nævnte Tillægsstraffe se ovenfor S. 17—18. Som det vil fremgaa af Ordlyden af den der omhandlede § 30 i den ny Straffelov, er det efter Regelen den idømte Strafart (Fængsel) eller den ilagte Heftestrafs Længde, som det kommer an paa. Men ved Sammenstød kan der altsaa tages Hensyn til, om Fængsel overhovedet kunde have været idømt, selv om saa ikke sker.

Om Bøders Sammenregning eller Bøders og Frihedsstraffes Sammenstød foreskriver den nye Lovs § 63: »Har nogen i samme eller i forskellige Handlinger forøvet flere Forbrydelser eller Forseelser, hvorfor Straf af Bøder idømmes, anvendes en fælles Bødestraf, der maa være strengere end den, som nogen enkelt af Forbrydelserne eller Forseelserne skulde have medført. Retten kan, hvor nogle af Forbrydelserne eller Forseelserne skulde have medført Frihedsstraf, andre Bøder, undlade at idømme disse og istedet betragte de Forbrydelser eller Forseelser, hvorfor Bødestraf er bestemt som skjærpende Omstændigheder«.

Om Efterskudsstraf for ikke under den tidligere Sag inddraget strafbar Handling, som efter Forøvelsестiden kunde have været paadømt samtidig, har § 64 følgende Regel, som i det væsentlige stemmer med den nugældende Kap. 6 § 17: »Fældes nogen, som allerede er idømt Straf, for nogen forud for Dommen forøvet Forbrydelse eller Forseelse, iagttages ved Straffens Fastsættelse, at Reglerne i §§ 62 og 63 saavidt muligt sker Fyldest. I dette Tilfælde kan Frihedsstraf under 21 Dage idømmes. Skal Bøder i Henhold til flere Domme afsones, bortfalder, naar de straf-

bare Handlinger er forøvede, forinden nogen af dem blev paadømt, den Del af Frihedsstraffen, som overstiger, hvad i en Dom kunde være ilagt.»

Som ovenfor S. 15 omhandlet skal nu i hver enkelt Dom paa Bøder fastsættes en alternativ Fængselsstraf fra 1 Dag indtil 3 Maaneder for det Tilfælde, at Bøderne bliver at afsone. Det sidste Punktum i § 64 omhandler, som det vil sees, ikke egentlig Efterskudsstraf, men har Hensyn til den ved særskilt Retsbehandling i Straffeprocelseslovens § 478 paabudte Berigtigelse af, at Efterskudsstraf ved senere Dom ikke er given*). Dette kan i Norge med sine absolut manglende Strafferegistre meget let hænde, men vil vel ogsaa med saadanne kunne indtræffe, naar de to eller flere Domme er afsagte nær paa hverandre og i forskjellige Retskredse. Ved Sammenregning af Frihedsstraffe, som er fastsatte for Tilfælde af, at Bøderne skal afsones, er der i Lovens § 28 aabnet Adgang til at gaa indtil Halvdelen over det tilladte Maximum af Fængsel for den enkelte Bødedom, (hvilket er 3 Maaneder, som nys nævnt), altsaa til 4½ Maaned.

XII.

Med Hensyn til skjærpet Straf i Gjentagelses-tilfælde indeholder:

- a) den nugældende Lov § 21, som denne lyder efter de deri gjorte Tilføielser ved Revisionslovene af 9. Juni 1866 og 3. Juni 1874:
- b) den nye Lovs § 61 følgende Regler:

*) Straffeprocelsesloven af 1. Juli 1887 § 478 lyder efter den deri samtidig med den nye Straffelov (ved Lov af 20. Mai 1902) foretagne Ændring: »Er nogen ved forskellige Domme dømt i Straf uden Iagttagelse af de i Straffelovens § 64 (jfr. §§ 62 og 63) givne Regler, skal Paatalemyndigheden indbringe samtlige Domme for Retten til Fastsættelse af en fælles Straf. Er Dommene afsagt ved forskellige Retter, indbringes de for den Ret, som har idømt den høieste Straf,

»Naar Loven bestemmer, at nogen i Gjentagelsestilfælde har for en Forbrydelse forskyldt høiere Straf, end derfor i Almindelighed er bestemt, kan han dog ei fældes til den høiere Straf, medmindre han i den forhen begangne Forbrydelse her i Riget er dømt skyldig, forinden han igjen forgik sig, og samme er forøvet, efterat han havde opnaaet sit attende Aar. Heller ikke kommer den for Gjentagelsestilfælde bestemte Forhøielse af Straffen for en Forbrydelse til Anvendelse, naar, forinden den nye Forbrydelse er begaaet, et Tidsrum af 10 Aar er forløbet, siden Straffen efter den nærmest foregaaende Dom blev udstaaet eller ved Benaadning eftergivet. Naar den nærmest foregaaende Dom medfører den for Gjentagelsestilfælde bestemte Forhøielse af Straffen, har ogsaa de ældre Domme, som ved denne Dom har medført saadan Forhøielse, fremdeles denne Virkning.«

»Bestemmelserne omskjærpet Straf i Tilfælde af Gjentagelse er alene anvendelige paa dem, der ved den tidligere strafbare Handling Forøvelse havde fyldt sit 18de Aar, og som har forøvet den nye strafbare Handling, efterat Straffen for den tidligere forøvede helt eller delvis var fuldbyrdet. Ei heller indtræder, medmindre noget modsat er bestemt, Skjærpelse, saafremt den nye strafbare Handling, om den er en Forbrydelse, er forøvet mere end 6 Aar og, om den er en Forseelse, mere end 2 Aar, efterat Fuldbyrdelsen af Straffen for den tidligere forøvede afsluttedes.

Retten kan lade tidligere, i andre Lande idømte Straffe begrunde skjærpet Straf paa samme Maade som her i Landet idømte«.

eller om det er Retter af forskellig Orden, for den høieste i Ordenen. Afgjørelsen, der kan træffes uden ny Hovedforhandling, kan paa kjæres senest fjorten Dage efter Dommens Forkyndelse.«

I de ovenfor sammenstillede Texter falder strax i Øinene, at man i den nye Lov giver Adgang til at tage Hensyn til i Udlandet afsagte Domme. Men ellers er de almindelige Betingelser for Anvendelse af Gjenta-gelsesstraf i flere Henseender skjærpede, idet den nye Lov i adskillig større Udstrækning end den gjældende lader det komme Lovovertræderen tilgode i Gjenta-gelsestilfælde, at han i nogle Aar har holdt sig skikkelig.

En saadan Stigningskala som den nugældende Lovs hyppigt anvendte Gjenta-gelsesforskrift (Kap. 19, § 7 — ved gjentaget Tyvsforbrydelse) har den nye Lov ikke. Den har gjennemgaaende samme Minimumsstraf i Gjenta-gelsestilfælde og fakultativ Forhøielse af Maximum (oftest med det halve).

Man har f. Ex. for Tyveri m. m. og Hæleri efter §§ 263 og 318 et forskjelligt Maximum for Gjenta-gelsesstraffen, eftersom den skyldige har været tidligere straffet blot en enkelt (Forhøielse med indtil det halve) eller flere Gange (Forhøielse indtil det dobbelte). Men Adgangen til at gaa til det dobbelte vil vistnok blive yderlig indskrænket derved, at den opstillede 6 Aars Frist er absolut og at nogen Forskrift svarende til sidste Punktum i den nugældende Kap. 6 § 21 ikke er givet Plads i den nye Lov. Straffelovkommissionen finder ogsaa i Motiverne (S. 109), at »man ei tilkjendegiver sig som professionel Forbryder, naar saa lang Tid gaar hen mellem Domfældelserne som 6 Aar«.

Den nye Lov kræver i Modsætning til den tidligere, at Straffens Fuldbyrdelse efter den foregaaende Dom ialfald skal være begyndt, om ikke afsluttet. Forgaar en domfældt sig paany, før han endnu er kommen i sin Straf, er altsaa Gjenta-gelsesstraf udelukket, ligeledes overfor den, der er helt benaadet, eller som forgaar sig paany i de 3 Aars Løbetid efter betinget Domfældelse. Efterat Løbetiden derimod er ude, og Fuldbyrdelsen er faldt bort for den udsatte Straf, »betragtes den som udstaaet ved Dommens Af-sigelse« (ifg. § 53 i Slutn.). Hvor Frakjendelse af Næringsret skal ske paa Grund af gjentaget Misbrug af samme,

ser man i en enkelt Anvendelse, som efter § 211, at Loven lader det komme an paa, om det er skeet 2 Gange »i Løbet af 2 Aar«. Men ellers, som efter § 336, holder Loven sig til de almindelige Gjentagelsesregler.

Hvad angaar de specielle Lovbud, som giver Anvisning paa forhøiet Straf i Gjentagelsestilfælde, er paa den anden Side den nye Lovs Bestemmelser tildels adskillig mere generelle end de nugældende. Ved Voldshandlinger mod offentlig Tjenestemand (§ 127), Legemsfornærmelser (§ 230) forlanges alene en tidligere »Forbrydelse af voldsom Art« (»Forseelser« virker altsaa her ikke itererende). §§ 263, 266, 278 og 318 om Gjentagelsesstraf for den, der dømmes for Underslag, Bedrageri, Udpresning, Tyveri og Naskeri samt Hæleri, indeholder tildels ogsaa mere omfattende Opregninger af Eiendomsindgreb end den nugældende Lov. De fleste specielle Gjentagelsesbud knytter sig imidlertid nu som før til den specielle Forbrydelse, som Lovbudet omhandler. I denne Forbindelse hør iøvrigt bemerkes, at den nye Straffelovs Adgang til ubestemt Forlængelse af Straffetiden efter § 65 (hvorom ovenfor S. 19) kan bidrage adskilligt til at opveie de Indskrænkninger, som i den nye Lov gjøres i Adgangen til at anvende Strafskjærpelse paa Grund af, at den skyldige har forgaaet sig flere Gange. Enten de flere (ifg. Motiverne S. 117 = to eller flere) Forbrydelser er forøvede saaledes, at Dom er faldt imellem dem eller ei, — eller hvilket Tidsrum der kan ligge imellem, nævner § 65 intet om. Dens Forskrifter er ikke sat i nogen Forbindelse med Straffelovens Regler om Gjentagelsesstraf og Betingelserne derfor.

XIII.

Dør en Person, som er dømfældt, bliver efter § 71 ingen Straf at fuldbyrde; dog iverksættes desuagtet fastsat Inddragning (§§ 34—36) og paabudt Bekjendtgjørelse af Dommen.

Adgangen til at reise Straffesag eller afsige Straffedom bortfalder ifg. § 66 ogsaa ved den skyldiges Død; ellers beror det paa, om en i Forhold til Straffens Størrelse fastsat Forældelsesfrist er forløbet. Uden Hensyn her- til kan dog Sag reises til Inddragning, der ikke er at anse som Straf, nemlig efter §§ 35 og 36 (jfr. S. 17 foran), til Fradømmelse af offentlig Tjeneste eller for at faa en ubevist Beskyldning erklæret død og magtesløs over- ensstemmende med Lovens § 253.

Den gjældende Lov i Norge hjemler ligesom den svenske og danske kun Adgang til Forældelse for de Forbrydelser, som ikke kan naa over et vist Maal af Straf; efter den norske Lovs Kap. 7 § 11: Fængsel og Strafarbejde i 5te Grad, alternativt, ikke, naar den sidste Straf staar alene eller sammen med strengere; Strafarbejde i »5te Grad« gaar indtil 3 Aar; i Sverige forældes ikke et saa høit Maal af Strafarbejde; og i Danmark er den ubetingede Adgang til Straffrihed jo endnu mer indskrænket.

Den nye norske Lovs § 67 tager, efter Exempel at Straffelovbøgerne i de fleste andre europæiske Lande, Skridtet fuldt ud og lader Forældelse af Paatalen ind- træde for:

Fængsel paa Livstid efter 25 Aars Forløb					
—	over 10 Aar	—	20	—	—
—	indtil 10	—	15	—	—
—	—	5	—	10	—
—	—	2	—	5	—
—	—	6 Md.	—	2	—

Ved strafbare Handlinger, for hvilke den høieste lov- bestemte Straf er Hefte, udkræves Forløbet af det halve af den for Fængsel bestemte Tid.

Ved andre strafbare Handlinger udkræves 1 Aar.

Forældelsen begynder ifg. § 69 sit Løb fra den Dag, den strafbare Virksomhed er afsluttet (altsaa uden Hensyn til, om hvorvidt den ved samme indtraadte retsstri-

dige Tilstand vedvarer, naar den ikke er Frihedsberøvelse, hvorom nedenfor) eller det strafbare Forhold ophørt (sigter til fortsatte Forbrydelser eller Forseelser — og Undladelser).

Afhænger eu Handlings Strafbarhed af en ved samme indtraadt Virkning, eller paavirkes Strafbarheden deraf, løber Forældelsen i intet Tilfælde før fra Virkningens Indtræden. (Indtræder den afventede Virkning ikke, maa man se bort fra den som Udgangspunkt, og da maa det naturligvis komme an paa, naar selve Virksomheden afsluttedes, forudsat, at denne i og for sig er strafbar).

Endnu videregaaende er den af § 69 opstillede Undtagelse fra Reglen om Virksomhedens Afslutning som Udgangspunkt, — at Forældelse først begynder sit Løb fra den Dag, da den Forurettede har gjenvundet Friheden eller er afgaaet ved Døden, saafremt nogen som Følge af den paagjældende strafbare Handling urettelig ved Dom eller paa anden Maade er berøvet Friheden.

Ved Forbrydelser og Forseelser i Søfartsforhold forøvede udenfor Riget eller strafbare Handlinger overhovedet forøvede paa norsk Skib maa vel merkes, at Forældelsesfristen først begynder at løbe fra den Dag, da Skibet er kommet til norsk Havn eller til et Sted med norsk Konsul. Dog kan Forældelsesfristens Begyndelsestid paa denne Maade ikke rykkes ud længere end 1 Aar.

Forældelsens Løb afbrydes ifg. § 70 ved ethvert Rettergangsskridt, hvorved den skyldige betegnes som sigtet, men gjenoptager sit Løb fra det Tidspunkt, da Forfølgningen igjen indstilles eller stilles i Bero. Den tidligere afløbne Del af Fristen regnes altsaa til, naar Forældelsen igjen begynder at løbe. Kan Forfølgning ikke reises eller fortsættes, før en i anden Sag fremsat Paastand er afgjort, løber Forældelsen ikke, saalænge denne Sag uden Afbrydelse fortsættes.

Var Sagen sat i Gang, men maatte afbrydes, og den skyldige har bevirket dette ved utilladt Handling (f. Ex.

Rømning), var saadant efter den nugældende Lovs Kap. 7 § 14, 2det Led, til Hinder for Forældelsens videre Løb, saafremt Strafarbeide kunde have været idømt. Denne Indskrænkning har den nye Lov ikke optaget.

Som nedenfor omhandlet (S. 43) er det efter den nye som efter den nugældende Lov ofte Tilfælde, at Straffesagen alene kan reises af den Fornærmede eller ialfald ikke af det Offentlige uden Begjæring fra hans Side.

Den nugældende Straffelovs Kap. 7 § 13 indeholder herom: »Straf bortfalder for enhver Forbrydelse, der ikke ubetinget af det Offentlige skal paatales, naar den Forurettede undlader i et Aar fra den Tid, da han bevislig om Forbrydelsen er bleven vidende, at paatale eller paaklage samme eller i ligesaa lang Tid ei fortsætter paabegyndt Paatale«. Den nye Lov gaar i denne Henseende ogsaa videre end den ældre i at aabne Adgang til Straffrihed paa Grund af Forældelse. Dens § 80 bestemmer: »Paatalen i Sager, som ikke forfølges af det Offentlige, maa være reist, og Begjæring om offentlig Paatale i Sager, der ikke uden saadan forfølges af det Offentlige, maa være fremsat inden 6 Maaneder, efterat den hertil berettigede er kommet til Kundskab om den strafbare Handling, og om den i samme skyldige. For deres Vedkommende, hvis Berettigelse er hjemlet i §§ 78 og 79 (hvorom nedenfor S. 47), begynder ikke Fristen sit Løb, før Berettigelsen er indtraadt«.

Den nye Lov indeholder, som det vil sees, ingen Bestemmelse svarende til Slutningsordene i Kap. 7 § 13 »eller i lige saa lang Tid ei fortsætter begyndt Paatale«. § 80 henviser ikke til § 70, som indeholder Regelen om, at den ved Forfølgningens Igangsættelse afbrudte Paataleforældelse igjen fortsætter sit Løb, naar Forfølgningen indstilles; man kan derfor nære Tvivl, om denne Regel ogsaa ved indstillet Forfølgning efter § 80 skal anvendes. Da imidlertid § 80 (ligesom Kap. 7 § 13 i den ældre Lov) alene maa antages at have til Hensigt at paaskynde den af de almindelige Regler (S. 39) flydende Forældelsesfrists Udløb i

de ikke ubetinget offentlig Paatale undergivne Sager, maa det vistnok være rettest ikke at lade Paaskyndelsen virke sterkere, end Lovens Ord med Nødvendighed medfører; — og man maa altsaa lade en ny 6 Maaneders Frist igjen begynde. At den private Forfølgning, som ikke fortsættes, maa virke afbrydende, synes paa den anden Side aldeles klart.

XIV.

Forældelse af idømt Straf er i den gjældende norske Lov først indført ved Revisionen i 1874, nemlig for Fængsel, Ris, Bøder eller Konfiskation. Den svenske Lov gaar noget videre, medens den danske Lov kun har en tilladt Undladelse af at fuldbyrde Straffen efter 10 Aars Forløb. Ogsaa med Hensyn til idømt Straf har den nye norske Lov indført Forældelse over hele Linien.

Saaledes forældes ifølge § 72:

idømt Fængsel paa Livstid efter 30 Aars Forløb,				
— — over 10 Aar	—	25	—	—
— — indtil 10	—	20	—	—
— — — 5	—	15	—	—
— — — 1	—	10	—	—
— — — 3 Md.	—	5	—	—

idømt Hefte efter Forløb af Halvparten af de for Fængsel fastsatte Tidsrum, dog aldrig under 5 Aar, og om Straffetiden er længer heller aldrig under den idømte Straffetid;

idømt Bøder over 20 Kr. forældes efter 5 Aars Forløb				
— — indtil 20	—	—	2	—

Kan Fuldbyrdelsen ikke paabegyndes paa Grund af, at en anden Frihedsstraf imidlertid udstaaes, i eller udenfor Riget, — eller paa Grund af Udsættelse af Fuldbyrdelsen i Henhold til betinget Dom, løber i det Tidsrum, i hvilket Fuldbyrdelsen saaledes ikke er iverksættelig, ingen Forældelse.

Efter den almindelige Regel i § 73 begynder Forældelsen sit Løb fra den Dag, da Dommen er bleven endelig;

Loven tillægger dog, at Forældelsen af Dommen i intet Tilfælde begynder før fra den Tid, da Forældelse af Paatale efter § 69 begynder at løbe. (Herved sigtes til saadanne Tilfælde som, at der, medens endnu en ved strafbar Handling bevirket Frihedsberøvelse vedvarer, er reist Sag, og Domfældte saa unddrager sig Fuldbyrdselsen. Man vil da hindre, at han skal være bedre stillet med Hensyn til Forældelse end, om Sag fra først af ikke havde været reist).

Forældelsens Løb afbrydes ifg. § 73 ved, at Fuldbyrdselsen paabegyndes, eller i Tilfælde ved, at han paagribes i den Hensigt at sikre denne.

Løslades den Domfældte, eller undviger han, uden at Straffens Fuldbyrdselse er paabegyndt, eller afbrydes Fuldbyrdselsen, begynder fra dette Tidspunkt en ny Forældelse, hvis Længde afhænger af den Straffetid, som staar tilrest. I Tilfælde af, at en Løsladelse paa Prøve tilbagekaldes, begynder Forældelsen af Reststraffen sit Løb fra Tilbagekaldelsen.

§ 74 bestemmer derhos, at Forældelse af idømt Straf ogsaa afbrydes overfor den, der er dømt til Fængsel i mere end 6 Maaneder, naar han for en efter Dommen forøvet Forbrydelse i eller udenfor Riget idømmes over 2 Aars Frihedsstraf. Her begynder den nye Forældelse at løbe fra den sidste Forbrydelse. Jfr. iøvrigt hvad ovenfor er anført om, at Forældelse ikke løber, medens anden Frihedsstraf udstaas i eller udenfor Riget. Derimod virker, som en Sammenholden af Bestemmelserne viser, saadan Frihedsstraf ikke som Afbrydelse med den Virkning, at ny Forældelse begynder at løbe, efterat Forhindringen har ophørt at gjøre sig gjældende; og man maa altsaa regne sammen den før og efter Afbrydselsen forløbne Tid paa samme Maade, som man efter Regelen altid skal gjøre, hvor der er Tale om Forældelse af Adgangen til at reise Sag.

XV.

Angaaende Paatalen foreskriver Lovens § 77 i sin Almindelighed, at »strafbare Handlinger er offentlig

Paatale undergivet, medmindre noget modsat er bestemt«. I nogle enkelte Tilfælde er fastsat, at offentlig Paatale overhovedet ikke finder Sted (f. Ex. Æresfornærmelser af mindre graverende Art). — Den af Fornærmedes Begjæring betingede offentlige Paatale er, som den nedenfor gengivne Oversigt vil vise, hyppig forekommende og det i noksaa praktiske Tilfælde, hvor Paatalen er ubetinget offentlig efter den gjældende Lov. Den af offentlig-almene Hensyn betingede offentlige Paatale træder tildels istedetfor Afhængighed af Fornærmedes Begjæring.

Offentlig Paatale efter Fornærmedes Begjæring finder efter den nye Lov Sted ved Presters, Sagføreres, Lægers, Apothekeres og Jordmødres Brud paa Taushedspligt*); Brevbrud og anden svigagtig Tilbageholdelse m. v. af skriftlige Meddelelser til andre; Anmeldelse af nogen uden rimelig Grund for en strafbar Handling; Voldtægt og Tilsnielse af Samleie, som vedkommende anser for egteskabeligt; Forførelse ved særlig underfundig Optræden eller ved Misbrug af Afhængighedsforhold; Forførelse til Utugt med andre; Hor, Misligholdelse af Egteskabsløfte, utugtig Optræden i Overvær af nogen, som ikke deri har samtykket; Unddragelse af Umyndige under 18 Aar fra Forældres eller andre Foresattes Omsorg; Indgaaelse af bigamisk, eller paa Grund af Slegtskabs- eller Svogerskabsforhold ugyldigt Egteskab, Indgaaelse af paa Grund af Tvang el. Vildfarelse opløseligt Egteskab; Iverksættelse af Paagribelse, hvor Saadan uden skjellig Grund ansaaes lovlig eller med Tilsidesættelse af den lovstemte Fremgangsmaade; graverende Tvang eller alvorlig Trusel med betydeligt strafbart Foretagende; uagtsom Tilføjelse af

*) § 144, som omhandler denne Forbrydelse, har om Paatalen følgende Regel: »Offentlig Paatale finder alene Sted efter Fornærmedes Begjæring eller hvor det kræves af almene Hensyn«. Hvor Forbrydelsens eller Forseelsens Artsbetegnelse ellers i Opregningen S. 44—46 er sat med spærret Tryk, gjælder efter de specielle Bestemmelser lignende Paataleregler som efter § 144.

Lyde, Feil eller betydelig Legemsskade ligesom forsætlig Legemsfornærmelse, som ikke hører til de mest grave-
rende, forsætlig Hensættelse af en anden i hjælpeløs
Tilstand; Ærekrænkelse mod bedre Vidende, Underslag af
Hittegods og Tyveri, som er forøvet overfor nogen af den
Skyldiges Nærmeste (o: Egtefælle, Ascendenter eller Descen-
denter, Søkende eller ligesaa nær Besvogrede, Foster-
forældre, Fosterbørn og Forlovede); andet Underslag
uden saadan Begrænsning, simpelt Tyveri, forøvet mod
Husbondsfolk eller mod Person af samme Hus-
stand, Naskeri, Udpresning; simpelt Bedrageri
(§ 270), Tilvendelse af Laan, Kredit eller desl. ved
falske Foregivender om Betalingsevne (§ 274), For-
sømmelse af andres under Bestyrelse havende
Anliggender i vindesyg Hensigt eller for at skade
vedkommende (§ 275), og Inddrivelse af indfriet
Gjældsbrief eller Forføininger i vindesyg Hensigt
over andre overdragne Rettigheder (§ 276*) Und-

*) For de hertil opregnede Forbrydelser fra og med simpelt Bedrageri (§ 270) samt ogsaa det i § 271, 1 kvalificerede Bedrageri, som begrunder Adgang til Strafskjærpelse, fordi Forklædning eller Foregivende af en offentlig Egenskab er brugt, og (§§ 274—276) har Lovens § 279 den Regel, at Forbrydelsens offentlige Paatale altid er betinget af Fornærmedes Begjæring, naar denne er nogen af den skyldiges »Nærmeste«. Ogsaa eller, naar Gerningsmanden ikke staar i det Slægtskabs- eller Svogerskabsforhold, som herved betegnes, til Fornærmede, er Forbrydelse mod §§ 270, 274, 275 el. 276 alene Gjenstand for offentlig Paatale efter Fornærmedes Begjæring, medmindre Gjerningsmanden ved Misbrug af Almenhedens Tillid eller Lettroenhed har gjort sig skyldig i Forbrydelser mod flere Personer, eller forøvrigt almene Hensyn kræver Paatale.

Simpelt Tyveri, der ikke er «Hustyveri» eller forøvet mod nogen af de »Nærmeste«, er Gjenstand for ubetinget offentlig Paatale.

Naar Udpresning er nævnt som Gjenstand for betinget offentlig Paatale, saa er herved at merke, at dette alene er Tilfælde med den efter Straffens Størrelse mindre graverende Art, hvor nogen benytter sig af Trusel med Anklage eller Anmeldelse for

dragelse i videsyg Hensigt af Midler fra at tjene til For-
dringshaveres Fyldestgjørelse eller Begunstigelse af nogen saa-
dan paa de øvriges Bekostning; retsstridig Ødelæggelse
eller Beskadigelse af andres Gods, forøvet enten med
Forsæt eller af Uagtsomhed (saafremt Skaden
da overstiger 5000 Kr.), forsætlig Beskadigelse
af til almindelig Nytte eller Pryd bestemt Gjen-
stand, retsstridig Undladelse af at tiltræde Skibstjeneste og
Rømning fra Skib eller Medhjælp, forsaavidt Rømningen ikke
udsætter Skibet eller Menneskeliv for Fare (da Paatalen er
ubetinget offentlig), Klage over Skibs Usødygtighed mod bedre
Vidende, Efterladelse uden gyldig Grund eller paa ikke lovlig
Maade ved Skibs Afgang af nogen Medfarende i dennes Hjem-
land, Skibsførers og andre vedkommendes Negtelse af
at skaffe Medfarende, hvad denne som saadan har
Ret til at erholde ligesom hans Anvendelse af Straf
paa Underordnet uden gyldig Grund eller anden util-
børlig Behandling, Skibsfolks Ulydighed i Tjenesten. —
Forrykkelse af exekveret Gods, Krænkelse af Arrest eller For-
bud, Vægning ved at respektere Udsættelse af fast Eiendom
(Skib) eller en falden endelig Dom om Frakjendelse af Rettig-
hed, Fredsforstyrrelse paa privat Omraade; uberettiget
Indtrængen eller uberettiget Forbliven i fremmed
Rum, Eftergjørelse eller Forvanskning i retsstridig
Hensigt af skriftlige (el. trykte) Udtalelser, som
ikke er »Dokumenter«; retsstridig Besiddelsestagen af eller
Raaden over fast Eiendom, (gjælder det retsstridige Hand-
linger med Hensyn til Færsel m. v. Vasdrag eller Afstæng-
ning af rindende Vand m. v. kan Forseelsen dog paatales
uden Begjæring, naar det findes paakrævet af almene Hen-
syn), ulovlig Jagt og Fiskeri; Opholdtagen eller Maaltiders
Indtagelse paa Vertshuse uden at kunne betale, Indsnigelse
ved Forestillinger eller Forsamling uden behørig Billet samt

noget, som er strafbart, eller med Fremsættelse af ærekrænkende
Beskyldninger. Ellers er Paatalen ubetinget offentlig.

retsstridig Behandling af andres Værdipapirer eller betroede Penge, (Sammenblanding med egne m. v.); Forseelser i Tjenesteforhold, den Forseelse at sætte Skib eller Ladning i Fare for Opbringelse (f. Ex. ved Førsel af Krigskontrabande under Krig eller Blokadebrud), Skibsfolks Forseelser i Tjenesten og Bladudgivers Vægning ved at optage Berigtigelser af faktiske Anførsler.

Hvor i Opregningen ovenfor den angivne strafbare Handlings Betegnelse er udhævet, har Loven opstillet den Regel, at samme enten paatales efter fornærmedes Begjæring eller uden saadan, saafremt det gjøres paakrævet af almene Hensyn.

Ved den Forbrydelse at forlede en anden til Handling, hvorved der voldes ham eller hans Mandant Formuestab, eller uberettiget at gjøre Brug af Forretningshemmelighed eller Forraadelse af saadan til andre (§ 294), ligesom ved visse af de mindste Eiendomsindgreb efter §§ 391, 392, 393, 397 og 399 kræves baade, at Begjæring af den Fornærmede skal foreligge, og at Paatalen skal findes paakrævet af almene Hensyn.

For hvilke Forbrydelser eller Forseelser der gjælder Regel om betinget offentlig Paatale er saa udførlig rede-gjort, fordi det tildels er betegnende for Lovens hele Anlæg.

Med Hensyn til, hvem der er paataleberettiget (foruden Fornærmede selv eller i Tilfælde som hans Stedfortrædere) har § 78 følgende Regel: »I de Tilfælde, hvor alene den Fornærmede kan reise Paatale, eller hvor offentlig Paatale ikke kan reises uden hans Begjæring, træder i hans Sted, forsaavidt han er under 18 Aar, hans Værge og enhver af hans Forældre eller af hans Bedsteforældre, om Forældrene er døde. Dog kan Paatale ikke reises mod den Fornærmedes udtrykkelig udtalte Villie, hvis han er over 16 Aar, og der handles om en Legemsfornærmelse eller Ærekrænkelse. Har den Fornærmede fyldt sit 16de Aar, kan han ogsaa selv begjære offentlig Paatale. Er den Fornærmede sindssyg, træder hans Værge, hans Egtfælle, Forældre og

myndige Børn eller, om hverken Forældre eller myndige Børn findes, hans Bedsteforældre i hans Sted. Er han død, kan hans Egtefælle, Slegtninge i lige Linie, Søskende samt Arvinger reise eller begjære Paatale«. (For Arvinger, ab intestato eller i Henhold til Testament gjælder ingen Indskrænkninger m. H. t. Nærheden af Forholdet til den Fornærmede.

Ifølge § 79 gjælder derhos vel at merke, at vedkommende Amtmand (Amtmændene har ikke nu som før Straffepocesloven af 1ste Juli 1887 offentlig Paatalemyndighed) kan fremsætte Paatalebegjæring, naar der ikke findes nogen, som efter § 78 er paataleberettiget, eller den strafbare Handling er forøvet af nogen, der i Henhold til samme § selv vilde have været berettiget til at begjære offentlig Paatale.

Den ved Anmeldelse til Politiet i al Almindelighed stillede Begjæring om Tiltale er ikke at ligestille med Begjæring om Tiltale mod en bestemt Person. Derfor vil Anmelderen altid være at tilspørge, naar man staar overfor en bestemt Sigtet, om han fastholder sin ved Anmeldelsen fremsatte Tiltalebegjæring.

Begjæringen om offentlig Paatale kan ifølge § 81 begrænses til den eller dem, der er Ophavsmænd til den forbryderske Reslutning. Ellers maa den for at kunne tages tilfølge ikke udelukke nogen Medskyldig fra Forfølgningen; til Medskyldige, der ikke er særlig udelukkede, kan den i Embeds Medfør udstrækkes.

I Tilfælde af, at flere har samvirket, vilde det Offentlige, fordi det gjælder Underslag eller Tyveri overfor nogen af de Nærmeste, eller fordi det er Hustyveri, og behørig Paatalebegjæring mangler, efter Regelen kun have Adgang til Paatale overfor enkelte af dem, som er skyldige. Isaafald indfører § 265 den Lempning, at Paatalemyndigheden kan bestemme, at Forfølgningen skal udstrækkes til alle, som har været med, trods manglende Begjæring, om den ikke vil indskrænke sig til dem, overfor hvem Paataleret efter de almindelige Regler haves, eller helt undlade Forfølgning.

Den samme Regel gjælder ved den Slags Udpresning eller Bedrageri, hvorfor Paatalen er betinget offentlig (jfr. ovenfor). Angaaende Paatale af Hæleri og efterfølgende Bistand kommer ifg. § 321 de samme Regler til Anvendelse, som vilde gælde, saafremt der handlede om Medvirkning til den Forbrydelse, med Hensyn til hvilken Hæleriet (Bistanden) er forøvet.

Begjæring om Paatale kan ifg. 82 ikke med Virkning tages tilbage, efterat Tiltale er reist, medmindre det gjælder Hor, Misligholdelse af Egteskabsløfte eller Forseelser i Tjenesteforhold. Er Begjæring taget tilbage, kan den ikke paany fremsættes.